

2023

KARŞIYAKA

KENTSEL

ADIL

GIDA STRATEJİ

BELGESİ

YERELCİL

KATILIMCI

AGROEKOLOJİ

KARŞIYAKA KENTSEL GIDA STRATEJİ BELGESİ

2023

KARŞIYAKA KENTSEL GIDA STRATEJİSİ EKİBİ

Proje Koordinatörü

Doç. Dr. Emel KARAKAYA
AYALP

Proje Ekibi ve Metin Yazarları

Doç. Dr. Emel KARAKAYA
AYALP (Koordinatör)

Dr. Mehmet Fatih TATARİ

Orkun DOĞAN

Mizanpaj ve Görselleştirme Ekibi

Ayçin Vural

Ayşegül Yarış

Batuhan Aksu

Begüm Güntan

Cansu Şahintürk

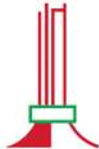
Eftelya Tonguç

Hatice Cansu Cesur

"Bu belge Yerküre Yerel Çalışmalar Kooperatifi tarafından T. C. Karşıyaka Belediyesi için hazırlanmıştır. Bu belgede sunulan tüm fikirler proje ekibinin yürütücülüğünde katılımcı yöntemlerle ve bilimsel verilere dayanarak üretilmiştir."

Bu çalışmada sunulan mekansal analizler BAYETAV tarafından desteklenmekte olan "Sürdürülebilir Gıda Sistemleri için Yol Haritası: Karşıyaka'da Araştırma, Yöntem ve Uygulama Çerçevesi Tasarımı" başlıklı proje kapsamında üretilmiştir. Tüm analizlerin telif hakkı proje koordinatörüne ve ekibine aittir.

Bir Arada Yaşarız Eğitim ve Toplumsal Araştırmalar Vakfı'na ve ilgili proje ekibi üyeleri olan Doç. Dr. Emel KARAKAYA AYALP (Koordinatör), Ayçin VURAL, Ayşegül YARIŞ, Batuhan AKSU, Begüm GÜNTAN, Cansu ŞAHİNTÜRK, Eftelya TONGUÇ ve Hatice Cansu CESUR'a teşekkür ederiz.

T.C. KARŞIYAKA
BELEDİYESİ

BAYETAV
BİR ARADA YAŞARIZ EĞİTİM VE TOPLUMSAL ARAŞTIRMALAR VAKFI

YERKÜRE
YEREL ÇALIŞMALAR KOOPERATİFİ

KARŞIYAKA KENTSEL GIDA STRATEJİ BELGESİ

SÜREGİDEN ÇALIŞMALARA AİT ÖZET

- Bu çalışmayı kentin gündemine taşıyarak tarım-gıda sorununu kentsel bir alanda bütüncül yaklaşım ve planlama araçları ile ilişkilendiren Karşıyaka Belediye Başkanı Dr. Cemil TUGAY'a,
- Süreci birlikte yürüttüğümüz ve her aşamada birlikte fikir geliştirdiğimiz Karşıyaka Belediyesi Tarımsal Hizmetler Şube Müdürü Yusuf Can Gökmen'e, bize her konuda gönülden yardım etmek için çaba harcayan Seydi Tütüncü'ye ve Havanur Dertlioğlu'na ve Tarımsal Hizmetler Şube Müdürlüğü'nde emek veren tüm ekibe,
- Tüm Karşıyaka Belediyesi çalışanlarına ve emekçilerine,
- Çalışmalara katılımları ve katkıları için Karşıyaka halkına,
- Katılımcı çalışmalara verdikleri katkı için tüm bileşenlere; sivil toplum, akademi, kamu kurumları, yerel yönetimler, üretici örgütleri, yerel inisiyatifler, muhtarlıklar ve uluslararası kurum ve kuruluşlara,

EN İÇTEN TEŞEKKÜRLERİMİZİ SUNARIZ.

Son olarak, bu çalışmada sunulan mekânsal analizler BAYETAV tarafından desteklenmekte olan "Sürdürülebilir Gıda Sistemleri için Yol Haritası: Karşıyaka'da Araştırma, Yöntem ve Uygulama Çerçevesi Tasarımı" (Roadmaps2SUSFOOD) başlıklı proje kapsamında üretilmiştir. Tüm analizlerin telif hakkı proje koordinatörüne ve ekibine aittir. Bir Arada Yaşarız Eğitim ve Toplumsal Araştırmalar Vakfı'na ve ilgili proje ekibi üyeleri olan Doç. Dr. Emel KARAKAYA AYALP (Koordinatör), Ayçin VURAL, Ayşegül YARIŞ, Batuhan AKSU, Begüm GÜNTAN, Cansu ŞAHİNTÜRK, Eftelya TONGUÇ ve Hatice Cansu CESUR'a teşekkür ederiz.

İÇİNDEKİLER

01	YÖNETİCİ ÖZETİ	5
02	KENTSEL GIDA SİSTEMİNİ DÖNÜŞTÜRMEK: KARŞIYAKA GIDA STRATEJİ BELGESİNE DOĞRU	9
2.1	Kentsel Gıda Stratejisi Nedir ?	19
2.2	Neden Karşıyaka Kentsel Gıda Stratejisi ?	21
03	YÖNTEM	25
3.1	Mekânsal Veri Üretimi ve Analiz	27
3.1.1	Gıda Çölleri Sentezi	29
3.1.2	Karşıyaka'nın Gıda Tedarik Zincirinin Çözömlenmesi	45
3.1.3	Karşıyaka için Gıdanın Kent-Bölgesini Tanımlamak	55
3.2	Katılımcı Araçların Tasarımı ve Uygulanması	57

04

KARŞIYAKA KENTSEL GIDA STRATEJİ BELGESİ 67

4.1 Kavramlar 68

4.2 İlkeler 73

4.3 Stratejiler 76

4.4 Eylemler 83

KAYNAKLAR 97

KISALTMALAR

AB: Avrupa Birliği

BAYETAV: Bir Arada Yaşarız Vakfı

BM: Birleşmiş Milletler

FAO: Food and Agriculture Organization of the United Nations [Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Örgütü]

IPES FOOD: International Panel of Experts on Sustainable Food Systems [Sürdürülebilir Gıda Sistemlerinde Uzmanlar Uluslararası Paneli]

KBGS: Kent-Bölge Gıda Sistemi

YÖNETİCİ ÖZETİ

Bu belge kentsel gıda stratejisinin küresel bağlamı ve kavramsal arka plan tartışması, Karşıyaka ilçesinin kentsel gıda sistemi açısından özgün koşulları ve Karşıyaka yerel yönetiminin bu alandaki mevcut uygulamaları, Kentsel Gıda Strateji Belgesinin oluşturulmasında izlenen yöntem, oluşturulan veri tabanları ve veriye dayalı mekânsal analizler ve Karşıyaka Gıda Strateji Belgesinin kendisinden oluşmaktadır.

Dünyada ve Türkiye’de nüfusun çoğunluğunu bulunduran kentler, aynı zamanda gıda alanında acil sorunlar barındırırlar. Yerel yönetimler ve sivil inisiyatiflerin bir arada çalışarak gıda sistemini adil ve erişilebilir kılmak için bir plan ve program çerçevesinde stratejiler oluşturması bu sorunların çözümünde önemli adımlara dönüşmüştür. Bir kentsel gıda stratejisi oluşturmak; her şeyden önce buna yönelik bir niyet ve iradeye, beraberinde de bilgi, analiz, vizyon, iş birliği ve katılımcı araçların tasarlanmasını gerektiren karmaşık ve zorlu bir bütüncül çalışmaya dayanır. Kentsel gıda stratejisi belgeleri gıdayı kentlerin gündemine taşıyır ve bütüncül bir yaklaşımla toplum sağlığı ve refahı, çevre, sürdürülebilirlik, ekonomi, topluluk geliştirme, sosyal ve kültürel gelişim ile eğitim gibi çok boyutlu ve çok ölçekli sorunların çözümüne katkı verir. Bu belgeler sadece ilkeler ve stratejik beyanları tanımlayabileceği gibi eylem beyanları da içerebilirler. Karşıyaka Gıda Stratejisi de yaşayan bir belge olarak kurgulanmış; ilke ve stratejileri hayata geçirecek, dönüşümü tetikleyecek, izleme ve değerlendirmeyi mümkün kılacak eylem beyanlarını da kapsayan bir içerikte tasarlanmıştır.

Haziran 2022 ve Nisan 2023 tarihleri arasında yapılan araştırma, analiz, sempozyum, forum, atölye ve çalıştayların ışığında oluşturulan Karşıyaka Gıda Strateji Belgesi’nin dört temel ilkesi agroekolojik, katılımcı, adil ve yerelcil olarak tanımlanmıştır.

Bu kapsamda bu ilkeleri somutlaştıran 8 strateji oluşturulmuştur:

Strateji 1: Gıda Tedarik Zincirinin Kısaltılması

Strateji 2: Karşıyaka'da Gıdanın Kent Bölgesi'nin Kentsel ve Kırsal Koruma Odaklı Tanımlanması

Strateji 3: Agroekolojik Tarımsal Üretimin Desteklenmesi

Strateji 4: Katılımcı Yönetişim Modelinin ve Yeni Organların Kurulması

Strateji 5: Üreticilerin ve Tüketicilerin Örgütlenmesi

Strateji 6: Kayıp ve İsrafin Azaltılarak Atık Yönetiminin Sağlanması

Strateji 7: Herkes için Adil, Erişilebilir, Güvenilir ve Güvenli Gıda ve Su Sağlanması

Strateji 8: Kriz ve Afet Dönemlerinde Gıda Sistemi'nin Yönetilmesi

YÖNETİCİ ÖZETİ

Belgenin son bölümünde yukarıda bahsi geçen stratejilerin hayata geçmesine kaynaklık etmek üzere eylem önerileri sunulmuştur. Sunulan eylemler, katılımcı yöntemlerle gerçekleştirilen toplantılara katılarak katkı veren Karşıyakalıların, Karşıyaka'da tarım-gıda alanında faaliyet gösteren sivil toplum bileşenlerinin, akademisyenlerin, merkezi ve yerel kurum- kuruluş temsilcilerinin, üreticiler, üretici örgütleri, özel sektör bileşenlerinin ve diğer paydaşların önerileriyle şekillenmiştir.

Bu belgede sunulmuş olan (i) ilkeler, (ii) stratejiler ve (iii) eylemler burada aktarıldığı sıra ile; adım adım ve aşamalı olarak gerçekleşmiş, her bir toplantıya aynı katılımcı ve paydaşlar davet edilmiş ve böylece sürdürülebilir bir paydaş yapısı kurularak sistematik biçimde geliştirilmiştir. Katılımcı araçların uygulandığı çalıştay, atölye, forum vb. toplantılarda bir önceki aşamada belirlenmiş ve tanımlanmış olan ilke ve stratejiler yeniden tartışmaya açılmıştır. Yanı sıra, ilke, strateji ve eylemlerin tasarlanmasında kaynak oluşturacak olan bilimsel veri eş zamanlı olarak toplanmış, analiz ve sentez çalışmaları tamamlanmıştır. Böylece;

-Kapsayıcı ve sürecin başından sonuna dek, süreçten kopmadan katkı veren bir paydaş yapısı oluşturulmuş,

-Belgenin oluşum süreci tüm bileşenlerin gerekli görmesi halinde revize edebileceği yaşayan bir süreç olarak tasarlanmış,

-Bilimsel bilgi, analiz, sentez ve araştırma altyapısı üretilerek bu altyapı katılımcı araçlarla sürdürülmüş olan sürecin doğal bir parçası olarak ele alınmış,

-Yenilikçi mekânsal veri tabanları ve mekânsal analizler üretilerek Kent-Bölge Gıda Sistemi araştırması ve analizlerine özgün mekânsal katkılar yapılmıştır.

KENTSEL GIDA SİSTEMİNİ DÖNÜŞTÜRMEK: KARŞIYAKA GIDA STRATEJİ BELGESİNE DOĞRU

Geçtiğimiz on beş yıl içinde küresel ölçekli üç gıda krizi ile karşı karşıya kalınmıştır. Hâkim tarım-gıda sistemi gıdanın üretimi, tüketimi, dağıtımını, atığı alanlarında sürdürülemez bir yapının eşiğe dayandığını işaret ederken; güvenli, güvenilir, adil ve demokratik bir gıda sistemine duyulan ihtiyaç da kentli topluluklar, üreticiler, devletler ve uluslararası kurum ve kuruluşlar tarafından sıkça dile getirilmektedir. Küresel gıda sistemi iklim istikrarını tehdit etmekte, doğal ekosistemlerin bozulmasını tetiklemekte, toplum sağlığını riske atmakta (Clayton, 2021) ve gıdaya erişimde adaletsiz bir yapı oluşturmaktadır. Bu yapısal sürece ek olarak, COVID-19 Pandemisi ve çok yönlü etkileri kentlerin gıda sistemlerinin sürdürülebilir yönde dönüşmesinin zorunlu olduğunu ortaya çıkarmıştır (IPES Food, 2020).

Sonuç açık ki; yoksulluk, salgın hastalıklar, iklim krizi, biyoçeşitlilik kaybı, gıda adaletsizliği, kırsal boşalma ve göçler gibi hâkim tarım gıda sisteminin her aşamasında yeniden ürettiği çıkmazların çözümünde yenilikçi, bütüncül ve katılımcı mekanizmaların kurulmasına ihtiyaç var.

Kentler gıda alanındaki acil sorunlar bakımından en dikkat çekici yerleşmelerdir. Gıda kentlerin sürdürülebilirlik alanındaki imtihanlarında çok işlevli bir konumdadır (Morgan ve Sonnino, 2010). Birleşmiş Milletler'e (BM) göre 2016 yılında dünya nüfusunun %54'ünü kentler barındırmaktadır. Ve dahası, 2050 yılında kentsel nüfus oranının %66'ya ulaşacağı öngörülmektedir. Hâkim gıda sisteminin kentlerde ürettiği gıda sistemi sorunları ve hızlı kentleşmenin de eklenen etkisi kentleri kendi sınırları içerisinde çözüm üretmeye mahkûm kılmıştır (Hawkes ve Halliday, 2017). Ayrıca, kentler büyük ölçüde gıda tedarikini dış kaynaklara ve bölgelere bağımlı biçimde sürdürmektedir, uzun gıda tedarik zincirlerine bağımlı kalmaktadır. Bu bağımlılık ilişkisinin yanında gıdaya erişim sorunu da kentlerde mekânsal bir sorundur. Dünyanın tüm kentsel yerleşimlerinde gıda adaletsizliği üreten gıda çölleri bulunur ve gıda çölleri kırsal alanda da yaygınlaşma eğilimi göstermektedir (Chery ve Morton, 2009).

Diğer yandan, bu ihtiyaca karşılık ortaya çıkan yerel örgütlenmelerin ve inisiyatiflerin gıda alanındaki girişimlerinin sürdürülebilir bir sistemin tasarlanmasındaki rolü giderek daha fazla dikkat çekmektedir.

KENTSEL GIDA SİSTEMİNİ DÖNÜŞTÜRMEK: KARŞIYAKA GIDA STRATEJİ BELGESİNE DOĞRU

Yerel örgütlenmelerin birbirlerine bağlı bir ağ yapı içerisinde bütüncül ve yerel yönetimlerin anahtar rolde olduğu bir sistem ile çözüme ulaşabileceği, dünyadan farklı örneklerle ortaya koyulmaktadır (Zebrian, Adams, Dooris ve Pool, 2022). Diğer bir deyişle, tabandan gelen örgütlenmelerin ve köylü hareketlerinin sürdürülebilir bir gıda sistemi kurmakta rolü büyük olsa da bütüncül, kapsayıcı ve istikrarlı bir biçimde gıda sistemini sürdürülebilir bir yönde dönüştürecek bir yapının kurulmasında yerel yönetimlerin rolü temeldir. Bu rol, acil eylem olarak kentsel gıda sistemi analizleri, kentsel planlara gıda boyutunun entegre edilmesi ve gıda strateji belgeleri ışığında uygulamaların hayata geçirilmesi ile dünyanın çok sayıda kentinde icra edilmektedir.

“Dünya'nın dört bir yanında gıda strateji belgelerinin başarılı bir şekilde uygulandığı görülmektedir” (Clayton, 2021). “Yoksulluk ve salgın hastalıklardan iklim değişikliğine kadar acil sosyo-ekolojik zorluklar bağlamında, kentsel gıda politikaları dünyada çözüm olarak uygulanmaktadır” (Moragues-Faus ve Battersby, 2021, s. 1).

Küresel ölçekte yukarıda aktarılan tartışmalar süre giderken, Türkiye'nin ulusal bağlamı içerisinde hem bu ihtiyacı daha da görünür kılan hem de bu ihtiyacın giderilmesi için potansiyel olarak kabul edilebilecek yasal değişikliklere gidilmiştir. Türkiye'de 2012'de yürürlüğe giren ve Bütünşehir Yasası olarak kavramsallaştırılan 6360 sayılı Büyükşehir Yasası ile iklim, gıda, kırsal alanların korunması, su kaynaklarının yönetimi, enerji ihtiyacının karşılanması gibi temel toplumsal, kentsel ve yerleşmeler ile ilişkili tüm hizmetlerin sorumluluğu ve dolayısıyla da bu alanlarda süregelen krizlerin çözülmesi yükümlülüğü büyük ölçüde yerel yönetimlere devredilmiştir.

Kentler; gıda sorununu ele almada kilit role sahip olan aktörler olarak, hem kentsel sınırlar içerisinde yaşayan nüfus hem kırsal üreticiler ve hem de küresel topluluğun bütünü için gıda sisteminin ürettiği sorunları çözmek üzere görev almalıdırlar (Hawkes ve Halliday, 2017).

Yerel ölçekte gıda sistemini dönüştürecek girişimlerin küresel ölçekte dönüştürücü etkisi vardır. Bu kapsamda,

- *Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri,*
- *HABITAT III,*
- *Avrupa Birliği (AB) Yeşil Mutabakatı,*
- *AB Tarladan Çatala Stratejisi,*
- *Glasgow Gıda ve*
- *İklim Deklarasyonu,*
- *Milano Kentsel Gıda Politikası Paketi*

gibi uluslararası anlaşmalar ve dokümanlar kentlerin gıda sistemlerinin sürdürülebilir yönde dönüşümünde kentlerin rolünü sıkça vurgulamaktadır.

KARŞIYAKA İÇİN NEDEN BİR KENTSEL GIDA STRATEJİSİ BELGESİNE İHTİYAÇ VAR?

Ekim 2016'da Ekvator'un Quito kentinde gerçekleştirilen HABITAT III toplantısında önümüzdeki yirmi yıl boyunca kentleşme ile ilişkili sorunlar için üretilecek olan yol haritasında gıda güvenliğini sağlamak, kentlerde beslenme sorununu iyileştirmek, kentsel gıda sistemlerini güçlendirmek, kentsel gıda planlamasının yapılmasını ve hayata geçmesini sağlamak, kırsal alan politikaları geliştirmek ve gıda stratejileri yolu ile gıda siyasası üreterek enerji, su, sağlık, ulaşım, atık ve iklim gibi kentsel sorunların çözümüne kökten katkı vermek üzere çağrıda bulunarak yerel yönetimlerin sorumluluğuna dikkat çekilmiştir (United Nations, 2016).

Yanı sıra, BM Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları doğrultusunda kentleri ve insan yerleşmelerini kapsayıcı, güvenli, dirençli ve sürdürülebilir kılmanın gerekliliği olarak (United Nations, 2015) gıda alanının sorunlarına yerelde müdahale edilmesi kentlerin zorunluluğudur (Hawkes ve Halliday, 2017).

Buradan hareketle dünyanın farklı bölgelerinden yerel yönetimler dayanıklılık ve sürdürülebilirlik doğrultusunda kentsel gıda sisteminin dönüştürülmesi amacıyla ortak bir gündem oluşturmak, uluslararası örgütleri ve merkezi hükümetleri bu yönde mobilize etmek ve birbirlerinin deneyiminden öğrenebilecekleri bir platform ve birliktelik yaratabilmek adına bazı girişimlerde bulunmaktadır. Bunların ilki 2015 yılında dünyanın farklı kentlerinde 96 belediye başkanının imzaladığı Seul Deklarasyonudur. Bu metin kent yönetimlerini ve diğer ilgili paydaşları sürdürülebilir kentsel gıda projeleri ve dirençli kent bölge gıda sistemi programlarını hayata geçirmeleri için bir çağrı niteliğindedir.

Ayrıca FAO'nun Kentler için Gıda Girişimi Birimi, Uluslararası Habitat Koalisyonu (HIC), Sürdürülebilirlik için Yerel Yönetimler Ağı (ICLEI), Uluslararası Tarımsal Kalkınma Fonu (IFAD) gibi kurumların ortak olduğu kent bölge gıda sistemleri hakkında bilgi ve farkındalığın artırılması ve bu alanda araştırma ve uygulamaların desteklenmesi amacıyla kurulan Kent Bölge Gıda Sistemleri İttifakı da yerel yönetimlerin kentsel gıda sistemleri üzerine yapacakları çalışmalarda faydalanabilecekleri önemli bir oluşumdur.

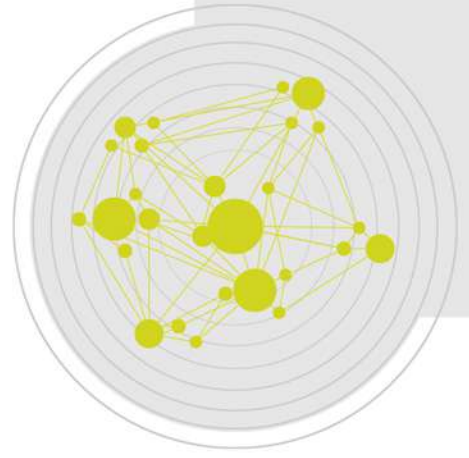
KARŞIYAKA İÇİN NEDEN BİR KENTSEL GIDA STRATEJİSİ BELGESİNE İHTİYAÇ VAR?

Milano Kentsel Gıda Politikası Paketi ise kentsel gıda sistemlerinin dönüştürülmesi adına küresel ölçekte yürütülen ortak çalışmaların en önemli sonuçlarından biridir. Bu anlaşmaya imza veren ve bu platforma dahil olan yerel yönetimler kentlerinde gıda sisteminin sürdürülebilirlik ve sosyal adalet temelinde dönüştürülmesi adına bir taahhütte bulunmaktadır. Yerel yönetimler tarafından yapılacak çalışmalara dönük bir çerçeve çizilmesi bağlamında RUAF ve FAO ortaklığında tasarlanmış olan Kent Bölge Gıda Sistemi (KBGS) yaklaşımı önem arz etmektedir. 2015 yılına kadar Kuzey Amerika ve Kanada'da örneklerine sıkça rastlanan kentsel gıda politikası ve kentsel gıda stratejisi çalışmalarının 2015 yılından sonra Avrupa'da[1], 2020 yılından sonra ise az gelişmiş ülkelerin merkezinde olduğu programlar kapsamında küresel güneyde hayata geçtiğini görmekteyiz (Karakaya Ayalp, yayıma hazırlanan).

Ayrıca, Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Örgütü (FAO) tarafından 2015 yılından bu yana kentsel gıda politikası alanında çok sayıda çalışma yürütülmüştür. Bunlar arasında kentsel gıda sistemlerinin ele alınışı ve yerel yönetimler tarafından yapılacak çalışmalara dönük bir çerçeve çizilmesi bağlamında Kentsel Tarım ve Gıda Güvencesi Kaynak Merkezi (RUAF) ve FAO ortaklığında tasarlanmış olan Kent Bölge Gıda Sistemi (KBGS) yaklaşımı önem arz etmektedir. Bu yaklaşım yerel yönetimler için bir araç kiti üretmiş ve kentlerin yerel ihtiyaçları, sorunları ve bağlamlarına uygun, esneyebilir bir sistemin tasarlanmasının olanaklarını sağlamıştır.

[1] Bilhassa, Birleşik Krallıkta çok sayıda kent; kentsel gıda planlamasını, kentsel gıda siyasasını ve kentsel gıda stratejisini hayata geçirirken İngiltere Hükümeti de "Ulusal Gıda Stratejisi" çalışmalarını 2022 yılında yayınlamıştır (Westwater, 2022). Kentsel ölçekte yayınlanmış olan strateji belgeleri ile uyumlu bir yapıda olan ulusal strateji güncel olarak yayınlanmakta olan, örneğin Oxfordshire Gıda Strateji Belgesi gibi, kentsel gıda strateji belgelerine de yol göstermektedir (Oxfordshire City Council, 2022).

KARŞIYAKA İÇİN NEDEN BİR KENTSEL GIDA STRATEJİSİ BELGESİNE İHTİYAÇ VAR?

- Kentsel Alan
- Yarı Kentsel/Kırsal Alan
- Kırsal Alan

Şekil 1. Kent-bölge kavramının grafiksel temsili. Han Wiskerke ve Paul Hebinck, Wageningen Üniversitesi (yayınlanmamış). ([Building Sustainable and Resilient City Region Food Systems Assessment and Planning Handbook, 2023](#)).

KARŞIYAKA İÇİN NEDEN BİR KENTSEL GIDA STRATEJİSİ BELGESİNE İHTİYAÇ VAR?

Kentsel gıda planlaması, kentsel gıda politikası, gıda yasası, gıda stratejisi gibi bütüncül olarak kentsel gıda sisteminin dönüştürülmesine dönük yaklaşım son yirmi yılda dünyanın farklı ülkelerinde uygulanmaktadır ve dünyanın çok sayıda kentinde 2000'li yılların başından bu yana çok sayıda gıda siyasası ve gıda stratejisi üretilmiştir (Ilieva, 2016). Bu yeni uygulama biçimi yeni kurumlar ve organlar ile yeni yönetim modellerini de ortaya çıkarmıştır. Başlıca kentsel gıda planlaması uygulayıcısı olan organ çoğu Avrupa, Kuzey Amerika, Kanada ve Afrika kentlerinde[1] kentsel gıda konseyidir. 2017 yılında John Hopkins Yaşanabilir Gelecek Merkezi'nin aktardığı verilere göre sadece Kuzey Amerika'da bulunan kentsel gıda konseylerinin sayısı 341'dir (RUAF, 2019). Burada tarif edilen yeni yönetim araçları ve bütüncül siyasa geliştirmeye dayalı strateji belgeleri kapsayıcı bir yapı içermektedir.

*Türkiye'de yerel yönetimlerin tarım-gıda sisteminin iyileştirilmesine ve sürdürülebilir yönde dönüştürülmesine dönük gerçekleştirdikleri çalışmalara bakıldığında ise **parçacıl ve tekil eyleme dayalı** örneklerin baskınlığı görülmektedir.*

Örneğin; çiftlikten okula programı, kentsel tarım alanı uygulaması, tarımsal üretim kooperatiflerinden toplu satın alımlar yoluyla üreticinin desteklenmesi programları, tohum takas şenlikleri, çiftçi pazarı vb. tekil eyleme dayalı örnekler yaygınken, yukarıda aktarılan uluslararası kurum ve kuruluşların da önermekte olduğu bütüncül yaklaşım ise gıda siyaseti ve gıda stratejisi tasarlayarak eylemleri ve eylem bütünlüğünü, katılımcı mekanizmaları, analiz ve araştırmaya dayalı karar geliştirme mekanizmalarını garanti altına alan ve tüm bunları kentsel planlama ile ilişkilendirerek arazi kullanımı için de karar üretebilecek mekanizmaları kuran yaklaşımdır. Açıktır ki, gıda strateji belgesi, kentsel gıda konseyi, kentsel gıda planı ve ilgili eylem planları geleceğe dönük bir vizyon, bütçeleme, strateji ve eylem bütünlüğü gerektirir. Karşıyaka Kentsel Gıda Stratejisi burada aktarılmış olan bütüncül yaklaşımı benimsemektedir.

KENTSEL GIDA STRATEJİSİ NEDİR ?

Bir kentsel gıda stratejisi oluşturmak; bilgi, analiz, vizyon, iş birliği ve katılımcı araçların tasarlanmasını gerektiren karmaşık ve zorlu bir bütüncül çalışmaya dayanır (The Food Foundation, 2021)[2]. Kentsel gıda stratejisi; sağlıklı toplumlar ve dirençli bölgesel tarım-gıda sistemleri için planlama, tasarım ve uygulama projelerini olanaklı kılar (Urban Food Strategies, 2022). Bu belgeler; sürdürülebilirlik boyutunu gıda ile entegre eder, gıdayı kentlerin gündemine taşır ve bütüncül bir yaklaşım olarak toplum sağlığı ve refahı, çevre, ekonomi, topluluk geliştirme, sosyal ve kültürel gelişim ile eğitim gibi çok boyutlu ve çok ölçekli sorunların çözümüne katkı verir (Foodlinks, 2013). Kentsel gıda strateji dokümanları kapsamlarına göre iki farklı biçimde gruplandırılabilir; stratejik beyanlar tanımlayan belgeler ve eylem beyanları öneren belgeler (Coppo, Stempfle ve Reho, 2017). Stratejik beyanlar, ana hedefleri ve stratejileri belirlerken, eylem beyanları uygulamaya dönük eylemlerin de tasarımını içerir.

Karşıyaka Gıda Strateji Belgesi eylem beyanlarını da kapsayacak bir içerikte tasarlanmıştır.

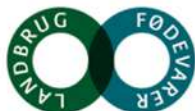

[2] Kapsamlı analizlere dayalı strateji dokümanı örneği olarak henüz ilan edilmemiş ancak tamamlanmış olan Roma Gıda Atlası oldukça kapsamlıdır. Bir başka kapsamlı örnek olarak New York Gıda Siyasa Planı verilebilir (New York City Mayor's Office of Food Policy, 2022).

TORONTO FOOD POLICY COUNCIL

Charlottetown
**FOOD
COUNCIL**

Danish Agriculture
& Food Council

**LOS ANGELES
FOOD POLICY
COUNCIL**

ML FOOD
POLICY COUNCIL

NEDEN KARŞIYAKA KENTSEL GIDA STRATEJİSİ?

Güncel tartışmalar göstermektedir ki kentleşme günümüzde gezegensel bir boyuttadır, 2030 yılında beklenen kentleşme oranı %60'dır ve kentlerin iklim krizi karşısında dirençli yapılar kurabilmek için bütüncül bir kent yönetim sistemi içerisinde gıda bileşenine dönük hedef, strateji, politika ve eylemler üretmeleri ve bunları uygulamalı zorunlu bir hal almıştır.

Bugüne dek pasif tüketici yapılar, atık üreten insan ve yapılaşmış çevre yığınları olarak yönetilmiş olan kentlerin yeni öz kaynaklar yaratma ve bu kaynakları yönetme mecburiyeti ortaya çıkmıştır. Bütünleşik bir siyasanın; kentlerin, kent-bölgelerin ya da farklı yerelliklerin özgün niteliklerine uygun; iyi tanımlanmış sorunlara, çelişkilere ve çatışmalara cevap üretebilen; esneyebilir ve kapsayıcı bir yapıya sahip olması mecburidir. Menfi örnekler göstermektedir ki, modelleştirilerek farklı yerel ihtiyaçlar, toplumsal yapılar, ekosistemler üzerinde uygulanan prototip politikalar ve eylemler sorunları daha da derinleştirmektedir.

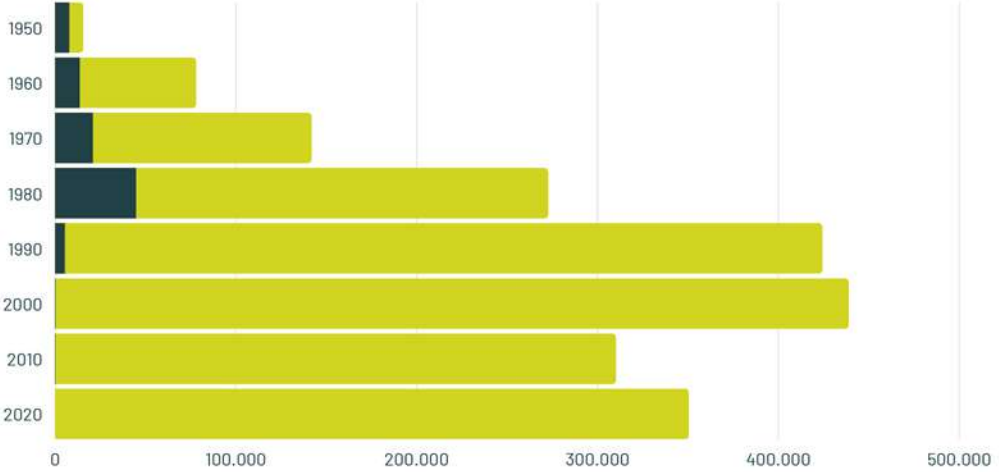
KBGS yaklaşımı yerel yönetimler için bir araç kiti üretmiş ve kentlerin yerel ihtiyaçları, sorunları ve bağlamlarına uygun, esneyebilir bir sistemin tasarlanmasının olanaklarını sağlamıştır. Türkiye'de kentsel gıda stratejisi belgesi hazırlayan, konuyla ilgili somut eylem planları ortaya koyan yerel yönetim sayısı henüz oldukça kısıtlıdır[3]. Ülkemizde 6360 sayılı Büyükşehir Yasası ile iklim, gıda, kırsal alanların korunması, su kaynaklarının yönetimi, enerji ihtiyacının karşılanması gibi temel toplumsal, kentsel ve yerleşmeler ile ilişkili tüm hizmetlerin sorumluluğu ve dolayısıyla da bu alanlarda süregiden krizlerin çözülmesi sorumluluğu yerel yönetimlere devredilmiştir. Yukarıda genel bağlamı aktarılan ve kentlerin sorumluluk alanında olan "kentsel gıda sistemi yönetimi" sorunu her kentin, kentsel alanın ve yerleşme parçasının özgün ihtiyaçlarına uygun bir program dahilinde oluşturulmaya ihtiyaç duyar.

[3] İstanbul Büyükşehir Belediyesi Gıda Strateji Belgesi'ni 2021 yılında yayınlamıştır. Nilüfer (Bursa) Belediyesi FUSILLI UFUK 2020 projesi kapsamında çalışmalarını sürdürmektedir ve yakın gelecekte tamamlayacaktır.

Farklı coğrafyalar farklı sosyo-ekonomik yapıları, farklı biyoçeşitlilik yapısını ve farklı toplumsal ilişkiler bütünü barındırır, üretir ve yeniden üretir.

Bir yerleşmenin tarımsal üretimle ilişkisi olsun ya da olmasın gıda krizi, su krizi, enerji krizi ve iklim krizi sorunlarının çözümüne katkı vermesi günümüzde kapağa dayanmış olan ve geleceği tehdit eden bilimsel gerçekler ışığında mecburidir. Bu nedenle Karşıyaka özgün yanlarını koruyarak, onararak ve geliştirerek yere özgü ihtiyaçları doğrultusunda mevcut gıda sistemini sürdürülebilir yönde dönüştürecek olan bir strateji belgesine ihtiyaç duymaktadır.

Karşıyaka, Cumhuriyet'in kuruluşundan 1980'li yıllara dek bütünüyle kendine yeten bir kentsel yerleşme iken 1980 sonrası hiper kentleşmiş bir yerleşmeye ve metropoliten kente bağımlı bir ilçeye dönüşmüştür. Bu durum özellikle Karşıyaka'nın tarımsal üretim ve kendini besleyebilme becerisi kapsamında daha belirgindir. Sağlıklı kentler ve sağlıklı toplum sorunlarının temelinde beslenme ve gıda sorunlarının merkezi öneme sahip olması, kentsel nüfusların nasıl beslendiği sorusunu ve bu nüfusları besleyen gıdanın niteliğini ve niceliğini kentsel bir yönetim sorunu haline getirmektedir.

Tablo.1. Karşıyaka'da 1950-2020 yılları arasında kırsal ve kentsel nüfus değişimi. 1950'li yıllarda kırsal nüfus oranı %50'nin üzerindeyken, kırsal nüfus rakamları 2000 yılında 334, 2010[4] yılında 271 ve günümüzde 0 (sıfır)[5] olarak kaydedilmiştir.

[4] 2008 yılında Bayraklı Belediyesinin kurulmasıyla toplam kentsel nüfus azalmıştır.

[5] Bütünşehir Yasası sonrası Karşıyaka'nın köyleri kentsel mahalleler olarak istatistiki sınıflandırmaya alındığından 2013 yılından bu yana kırsal nüfus verisi TÜİK tarafından kentsel nüfus olarak aktarılmaktadır.

NEDEN KARŞIYAKA KENTSEL GIDA STRATEJİSİ?

Özellikle çocuklar, yaşlılar, alt gelir grupları gibi kırılgan grupların beslenmeye bağlı olarak maruz kaldıkları diyabet, kanser, obezite gibi hastalıklar yaygınlaşmakta ve artmaktadır. Birleşmiş Milletler Dünya Gıda Programı'nın yayınladığı "Açlık Haritasına" göre, İzmir'de ve Karşıyaka'da açlık oranı %20-30 aralığındadır ve bu rakam dünyada Güney-Güneydoğu Asya bölgesi açlık oranları ile eşdeğerdir (UNWFP, 2023). Hiper kentleşme sadece Karşıyaka'daki birçok kent içi bostan alanı ve tarımsal alanın kaybına neden olmamış, aynı zamanda halkın adil, besleyici, sağlıklı gıdaya erişimini kısıtlamıştır. Bununla birlikte kent ile kır, üretim ile tüketim arasında fiziksel ve zihinsel mesafe aşılmıştır; bu da bostancılık, balıkçılık gibi zanaatların sürdürülememesine, endemik ve yerel olan türlerin kaybolmasına neden olmuştur[6].

Onarılması gereken bu kayıpların yanında Karşıyaka'nın korunabilmiş bir özgünlüğü vardır. Bu, Karşıyaka halkının mekanikleşen ve kitleselleşen tüketim biçimlerini reddetmesi ve alternatif bir çarşı kültürünü, gıdanın tüketimine ve alışverişine dönük yerel bağları toplumsallaştırıp kamusal alanda sürdürmesidir. Karşıyakalı yurttaşlar kente, topluma ve dünyaya karşı sorumluluk hisseden bir bilinçli toplum yapısındadır ve bilinçli tüketim sistemini kurmak böylesi bir toplumsal yapı ile mümkün olabilecektir.

*Bu nedendir ki, Karşıyaka'nın vizyonu dört sütundan oluşmaktadır: döngüsel kent, ekolojik kent, kapsayıcı kent, sağlıklı kent. Bu dört sütunu bir arada tutan harç **gidadır**.*

[6] Bunun istisnası Yamanlar domatesidir.

KARŞIYAKA'NIN ÖZGÜNLÜKLERİ

KENDİNE YETEN KORDELIA'DAN ÜRETİMLE BAĞINI

YİTİRMİŞ KARŞIYAKA'YA:

Tarihsel olarak tarımsal üretim ve tüketimde kendine yeten banliyö kentinden hiper kentleşmiş bağımlı kentleşmeye dönüşüm.

BİLİNÇLİ TOPLUM VE TÜKETİCİ:

Karşıyakalı yurttaşlar sosyo-ekonomik ve toplumsal yapı itibarıyla ekosistem sağlığı, sağlıklı yaşam, sürdürülebilir pratikler ve ekolojik gıdaya erişimi önemser.

BİR KAMUSAL KENT KÜLTÜRÜ OLARAK GIDA ALIŞVERİŞİ VE KARŞIYAKA ÇARŞISI:

Karşıyaka'da hakim olan geleneksel çarşı kültürü ve Karşıyaka çarşısı kent mekanında gıdanın tüketimi ve gıdanın alışverişine dönük bağları sürdürür, gıda tüketimi gibi gıdanın alışverişini de kamusallaştırır.

VİZYONUN HARCICI GIDA:

Karşıyaka'nın "vizyonunda" gıda tüm akları bağlayan ve bir araya getiren rolündedir.

1

Mekansal
Veri Üretimi
ve Analizi

YÖNTEM

Bir kentin gıda stratejisini oluşturmak çok katmanlı bir süreç gerektirir. Politik bir irade ile başlar, bilimsel bir yaklaşım ile cisimleşir.

2

Katılımcı
Araçların
Tasarımı ve
Uygulanması

**Katılımcı,
Kapsayıcı,
Demokratik**

bir tartışma ortamı içinde şekillenir ve hayat bulur.

Kentsel gıda strateji belgesini oluşturmak hem teknik bir çalışma hem de katılımcı planlama yaklaşımı gerektirir. Bir yandan belediyelerin ve farklı yerel yönetim birimlerinin koordinasyonunu ve uygulayıcı olarak önemli sorumluluklar almasını, diğer yandan sivil toplum kurumları, üreticiler, araçlar, tüketiciler ve ilgili tüm vatandaşların katılımıyla eylemlerin tasarlanmasını ve takip edilmesini gerektirir. Karşıyaka Kentsel Gıda Strateji Belgesi de böylesi bir yaklaşımla oluşturulmaktadır. Bu süreçte katılımcı yöntemlerle belirlenecek olan ilke, strateji ve eylem bütünlüğü doğrultusunda kentin gıda sistemi dönüşürken, bu belgenin kendisinin de dönüşmesi ve gelişmesi hedeflenmektedir.

Karşıyaka Kentsel Gıda Strateji Belgesi için Birleşmiş Milletler Tarım ve Gıda Örgütü (FAO) ve Kentsel Tarım ve Gıda Güvencesi Kaynak Merkezi (RUAf) tarafından geliştirilen ve geçtiğimiz on yıl içerisinde dünyanın farklı kentlerinde uygulanan Kent Bölge Gıda Sistemi yaklaşımı yol gösterici olmuştur. Bu yaklaşım kentsel gıda sistemini idari sınırlarla çerçevelemeden ele alır. Analiz ve planlama süreçlerini kent-bölge ölçeğinde tasarlar. Kent-bölge gıda sistemi, kent merkezini, kent çeperini ve kentin kırsal art-alanını kapsayan bir coğrafyada gıdanın üretim, işleme, pazarlama ve tüketimi ile alakalı aktörler, süreçler, ilişkilerin oluşturduğu bir sistem olarak tanımlanmaktadır. Öte yandan, Karşıyaka Kentsel Gıda Strateji

Belgesi çalışmaları da kent-bölge gıda sistemi çalışmalarında kullanılabilecek olan araçlara dönük yaklaşımı ile operasyonel, teknik ve analitik olarak yeni bir vaka sunmuş ve yeni araçlar ile mekânsal analizler üreterek katkı vermiştir. Karşıyaka Kentsel Gıda Strateji Belgesi de Karşıyaka'nın içinde olduğu bir gıda kent-bölgesi tanımlamak ve gıda sistemini bu yaklaşım çerçevesinde görmek, anlamak, analiz etmek ve dönüştürmek hedefindedir. Karşıyaka Kentsel Gıda Strateji Belgesini ortaya koyabilmek için, ilk olarak farklı kapsamlarda ve içeriklerde veri üretimi ve analiz süreçleri yürütülmüş ve kent-bölge gıda sistemi tanımlanarak haritalanmıştır.

Bu doğrultuda Karşıyaka'nın gıda sistemi çerçevesinde gıdanın üretim, tedarik ve tüketim boyutlarının analitik ve mekansal analizini mümkün kılacak veriler toplanmış ve oldukça kapsamlı bir veri tabanı üretilmiştir. Kentin gıdasının üretildiği, kentlilerin gıdaya eriştiği mekanlar haritalanmış ve gıda sisteminin güçlü ve kırılgan yönleri ortaya koyulmuştur.

Bu tanımlama ve analizlerin yol gösterici olabilmesi için Karşıyaka Belediyesi'nin koordinatörlüğünde ilçedeki ilgili tüm paydaşların davet edildiği çalıştaylar düzenlenmiştir. Bu çalıştayların üç temel hedefle tasarlanmıştır:

- 1) Çalışmaları katılımcı bir biçimde ve uzun vadeli olarak planlamak, sürdürmek ve takip etmek için Kentsel Gıda Konseyi'nin kurulması;
- 2) Daha önce düzenlenen toplantı ve çalıştaylarda ortaya çıkan stratejiler, ilkeler ve hedeflerin detaylandırılarak Karşıyaka Gıda Strateji Belgesinin sacayaklarının oluşturulması;
- 3) Belirlenen stratejiler doğrultusunda kısa ve orta vadeli uygulanabilir eylemlerin belirlenmesi ve eylem planları üretilerek hayata geçirilmesi.

İlk ve son hedefler doğrultusunda, Karşıyaka Belediyesi'nin Kentsel Gıda Konseyi'ni kurarak eylem planları hazırlaması ve hayata geçirmesi bu belge ile somutlaşan gıda sistemi sorunlarının kent için samimi bir gündem olduğunun göstergesi olacaktır.

MEKANSAL VERİ ÜRETİMİ VE ANALİZİ

BAYETAV tarafından desteklenen ve fonlanan “Sürdürülebilir Gıda Sistemleri için Yol Haritası: Karşıyaka’da Araştırma, Yöntem ve Uygulama Çerçevesi Tasarımı” başlıklı proje kapsamında Karşıyaka’nın kentsel gıda sistemini çözümlenmek ve geliştirilecek olan eylemleri önceliklendirerek yönlendirmek amacıyla yanda belirtilen üç temel analizi üretebilmek için çeşitli alt analizler ve veri tabanları üretilmektedir.

1

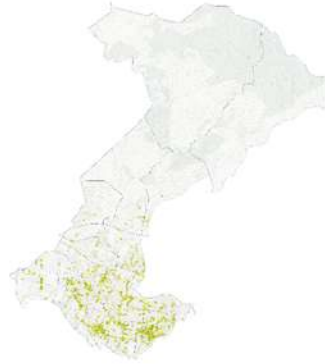
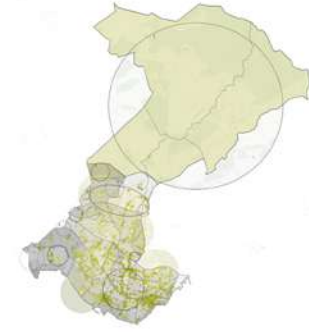
Gıda ölleri
Sentezi

2

Karşıyaka'nın
Gıda Tedarik
Zincirinin
Çözömlenmesi

3

Karşıyaka için
Gıdanın
Kent- Bölgesi'ni
Tanımlamak

Gıda ölleri Sentezi

Gıda ölleri kavramı, en geniş tanımlamasıyla, düşük gelir, yetersiz ulaşım olanakları, uygun fiyatlı taze ürünler ve sağlıklı yiyeceklere erişim sağlayabilecek gıda satış birimlerinden yoksun olan hane halkının yoğunlaştığı alanlar olarak tarif edilmektedir (Dutko, Ver Ploeg ve Farrigan, 2012).

Milano Kentsel Gıda Politika Paktı'nın da aralarında olduğu çok sayıda gıda hareketi, alandaki bilimsel yazın ve Avrupa'da uygulanmakta olan araştırmalarda ise gıdanın ve gıda satış birimlerinin sadece fiziki olarak erişilebilirliği ele alınmakta, ekonomik erişilebilirlik ve ulaşım araçlarına erişilebilirlik boyutları göz ardı edilmektedir. Bu çalışmada üretilen veri tabanı ile Karşıyaka'da gıda çölleri sentezi ortaya koyulmuştur. Veri tabanı aşağıdaki bileşenlerden oluşur:

1. Gıda temini birimleri veri tabanı

- Tüm toptan ve perakende gıda satış birimleri, ayaküstü lezzetleri
- Tüm süpermarketler (toplam 174 adet)
- Tüm e-ticaret birimleri (toplam 111 adet)
- Pazar Yerleri (7 adet)
- Yenilebilir Peyzaj Alanları (2 adet)

2. Toplu ulaşım ve yürünebilirlik veri tabanı

- Tüm toplu ulaşım hatları, durak noktaları ve bu durak noktalarına 400 m (engelli, yaşlı, çocuk vb. bireylerin yürüme mesafesi) ve 800 m (yetişkin bireylerin yürüme mesafesi) erişilebilirlik yarıçap alanları
- Topoğrafik eşikler, eğimli alanlar ve yürünebilirlik değerlendirmesi

3. Sosyo-ekonomik durum ve ekonomik erişilebilirlik araştırması kapsamında konut satış ve kira bedelleri

- Tüm satılık konutların metrekare bedeli (toplam 4247 konut)
- Tüm kiralık konutların metrekare bedeli (toplam 828 konut).

MEKANSAL ANALİZLER

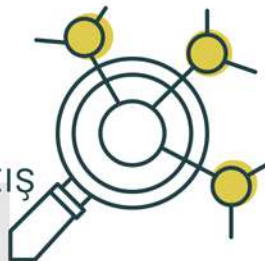
Karşıyaka ilçe sınırları kapsamında yukarıdaki bileşenlere dayanarak ve **toplam 7526** farklı verinin toplanıp konum tabanlı sayısallaştırılması ile üretilen veri tabanı kapsamında aşağıdaki analizler ortaya çıkmıştır:

Karşıyaka ilçesinin sınırları içerisinde yer alan büfe, lokanta, restoran, çay bahçesi, kafe, tekel bayii, yerel marketler, fırın, alkol satış birimleri, alkollü mekanlar (bar, meyhane vb.), standlar, ayak üstü lezzetler vs. gıdanın arzına, satışına ve sunumuna dönük tüm kentsel mekanların konumları harita üzerinde işlenmiştir.

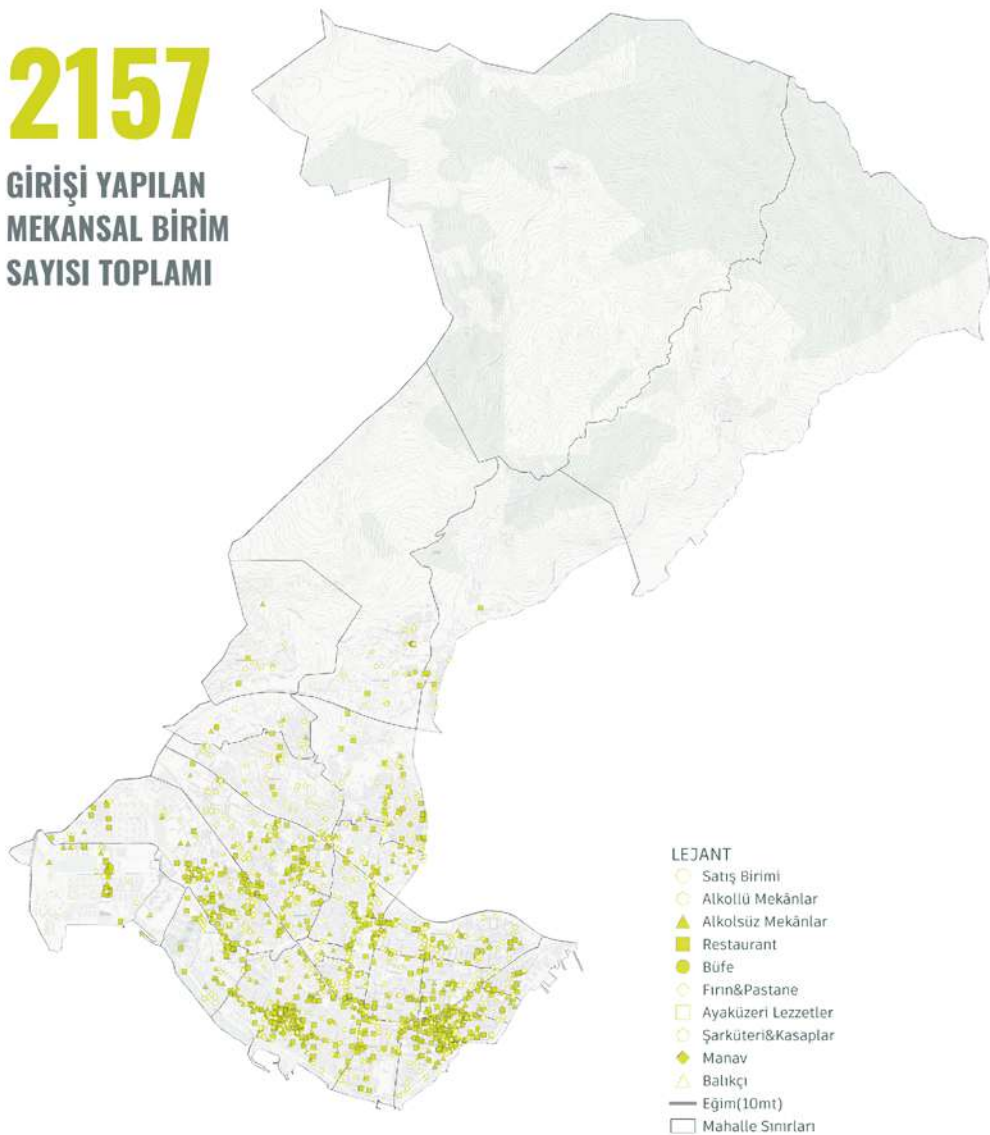
MEKANSAL ANALİZLER

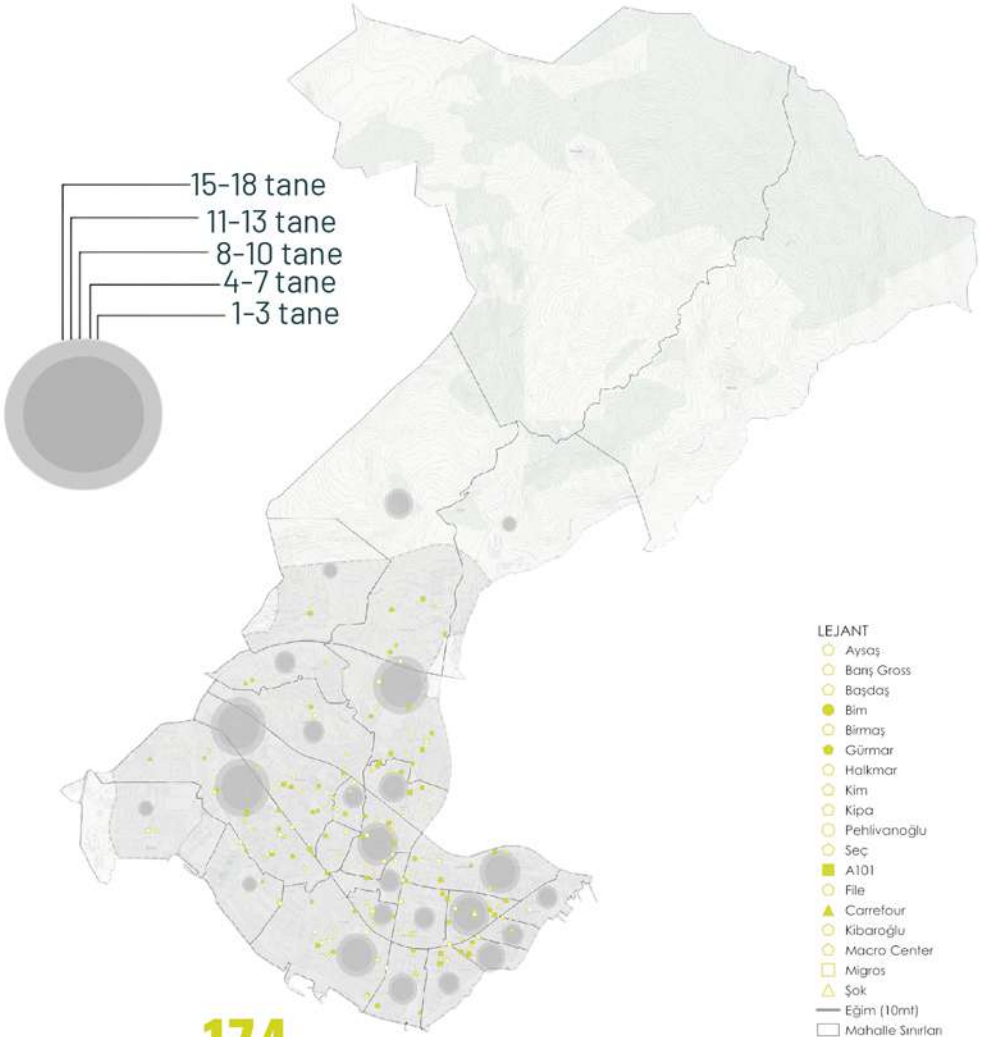
Tüm Toptan ve Perakende Gıda Satış Birimlerinin Mekânsal Dağılımı

2157

GİRİŞİ YAPILAN
MEKANSAL BİRİM
SAYISI TOPLAMI

Süpermarketlerin Mekânsal Dağılımı ve 400-800 Metre Erişilebilirlik Alanları

174

**GİRİŞİ YAPILAN
SÜPERMARKET
BİRİMLERİNİN TOPLAMI**

Süpermarketlerin ölçeklerine göre mekansal yer seçimlerini, yığılmalarını uluslararası yürünebilirlik mesafesi olan 800 metre yarıçap içerisindeki hizmet alanı ve bu alanın içerisinde kalan yerleşmenin eğimi hesaplanarak erişilebilir hizmet alanı haritalandırılmıştır.

	1.Aksoy	2.Alaybey	3.Afakent	4.Bohane	5.Bohane	6.Bohane	7.Bohane	8.Cumhuriyet	9.Dedebası	10.Demirköprü	11.Donanmacı	12.Fıkrı Altay	13.Göncular	14.İnönü	15.İnönü	16.Latif Hanım	17.Mavişehir	18.Mustafa Kemal	19.Nergiz	20.Ornekköy	21.Sarıca	22.Yeniköy	23.Yeniköy	24.Tuna	25.Yalı	26.Yarmanlar	27.Zübeyde Hanım	TOPLAM
A101	1	-	-	-	3	-	-	-	2	-	2	-	-	1	-	-	-	1	-	3	-	1	1	2	-	-	1	18
Aysaş	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Barış Gross	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2
Bim	1	1	-	3	1	-	2	1	3	1	-	1	2	2	-	1	-	-	-	6	-	4	-	1	4	-	2	36
Birleş	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Başdaş	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2
CarrefourSA	1	-	1	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	1	11
Gürmar	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	1	-	2	-	-	7	
Halkmar	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1	-	3
Kim	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Kipa	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Migros	-	-	-	1	-	-	2	1	-	1	-	1	-	-	-	-	-	1	2	-	-	-	1	2	-	-	-	12
Migros Jet	2	2	-	-	1	2	3	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	2	1	-	1	-	-	-	16	
MMM Migros	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	4
Pehlivanoğlu	-	-	-	1	1	-	1	-	1	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1	-	8
Seç	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1
Şok	2	1	-	4	2	1	2	1	4	2	-	3	-	-	1	-	-	2	3	-	3	1	2	4	-	2	44	
File	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1
TOPLAM	7	4	2	12	11	4	12	4	11	3	5	4	5	9	3	1	1	1	4	15	-	13	3	7	18	-	8	167

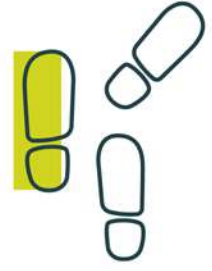
E-ticaret Birimlerinin Dağılımı ve Hizmet Verdikleri Alanlar

111

**GİRİŞİ YAPILAN E-TİCARET
BİRİMLERİNİN TOPLAMI**

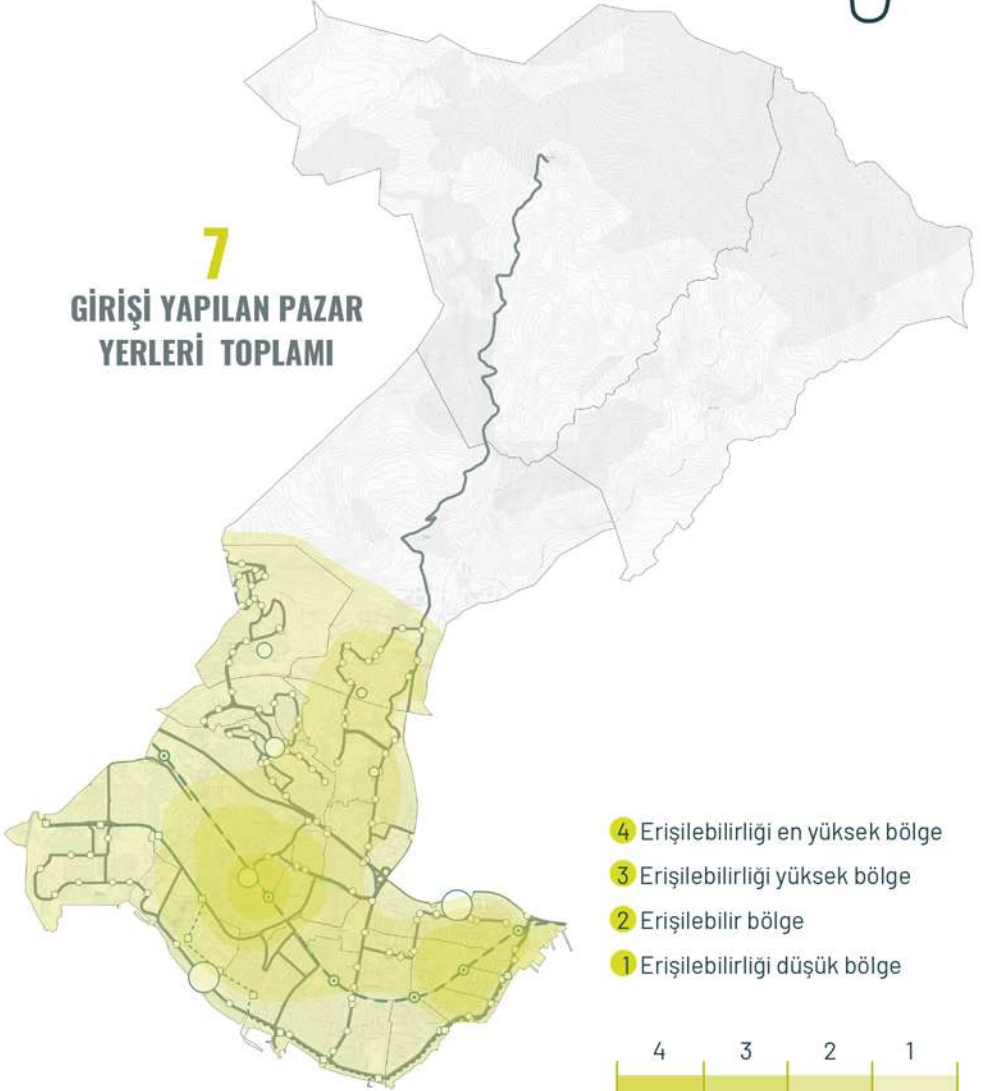

Pazar Yerleri, Yürüme ve Toplu Ulaşım Mesafelerinde Erişilebilirlik

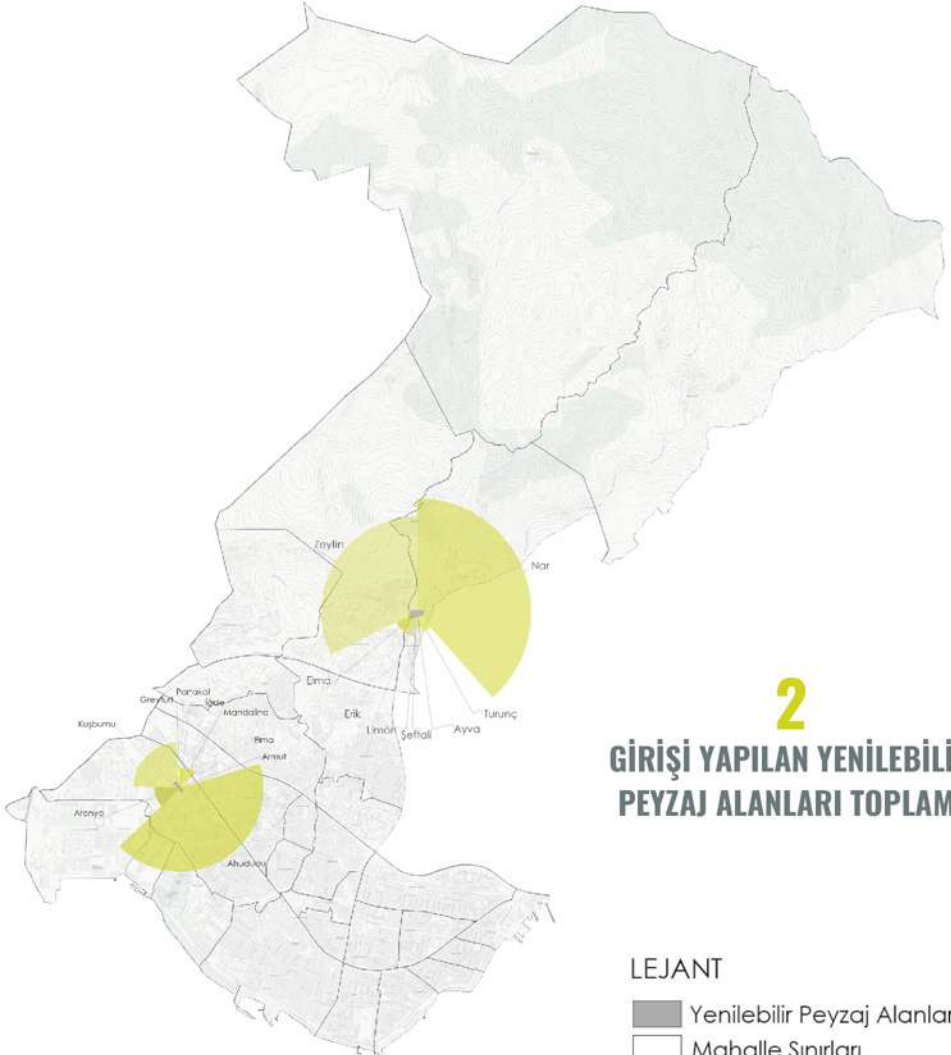

7

GİRİŞİ YAPILAN PAZAR YERLERİ TOPLAMI

Gayrimenkul Veritabanı Üzerinden Mahalle Gelir Durumu Analizi

Gayrimenkul Bedelleri Araştırması

828

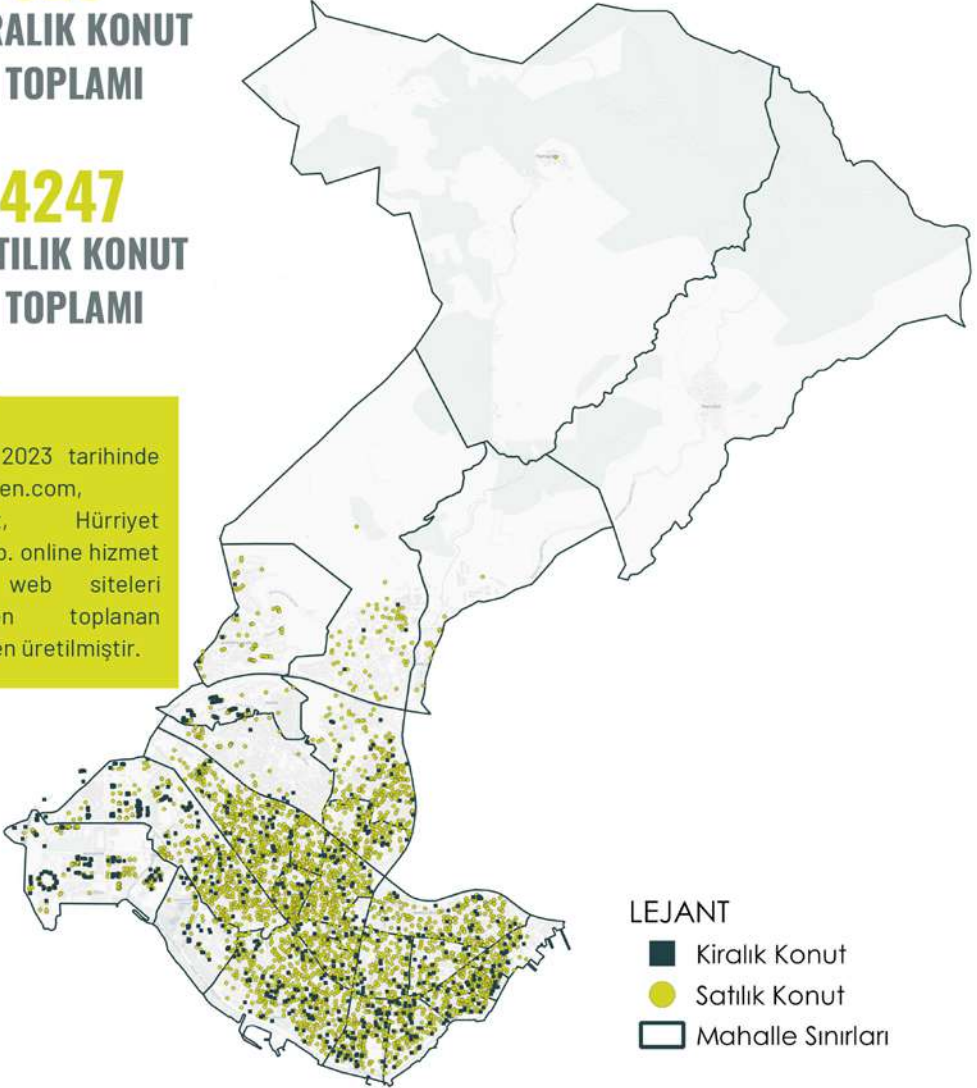
**KİRALIK KONUT
TOPLAMI**

4247

**SATILIK KONUT
TOPLAMI**

8 Mart 2023 tarihinde sahibinden.com, emlakjet, Hürriyet Emlak vb. online hizmet veren web siteleri üzerinden toplanan verilerden üretilmiştir.

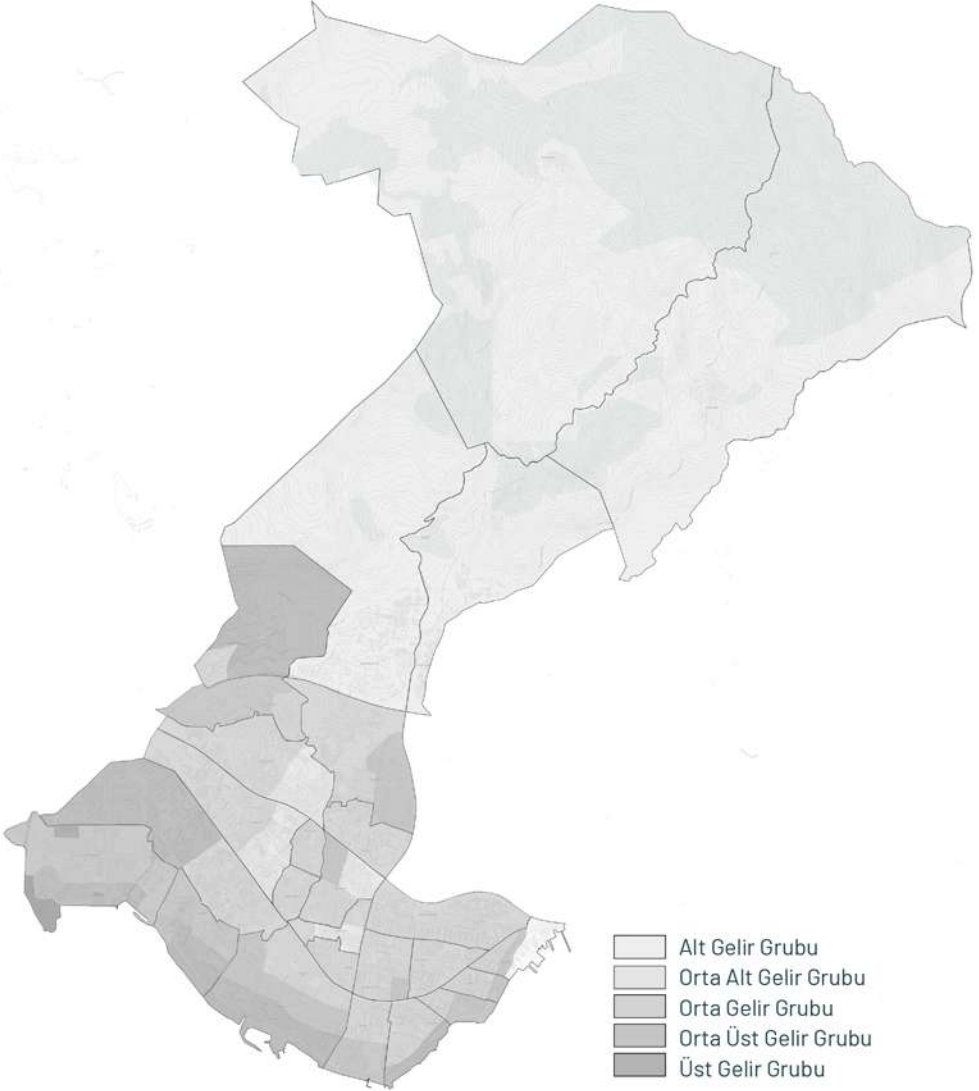
LEJANT

- Kiralık Konut
- Satılık Konut
- Mahalle Sınırları

Gayrimenkul Bedellerine Göre Gelir Ölçeklendirmesi

MAKRO BÖLGELER

1.Bölge: Derin Yoksunluk Bölgesi

Yamanlar, Sancaklı, Zübeyde Hanım, Latife Hanım,

2. Bölge : Yoksunluk Bölgesi

Cumhuriyet (Kuzey Batı Kesimi), İnönü (Kuzey Batı Kesimi),
İmbatlı (Güney Doğu Kesimi)

3. Bölge : Varsıl Yoksunluk Bölgesi

Mavişehir ve Mustafa Kemal

4. Bölge : Pazar Yeri Fakiri Bölge (çarşı ve çevresinde görece yaşlı nüfus yoğunluğu ve taze sebze meyve için tüketici alışkanlıklarının pazar yeri ihtiyacını ortaya çıkarması)

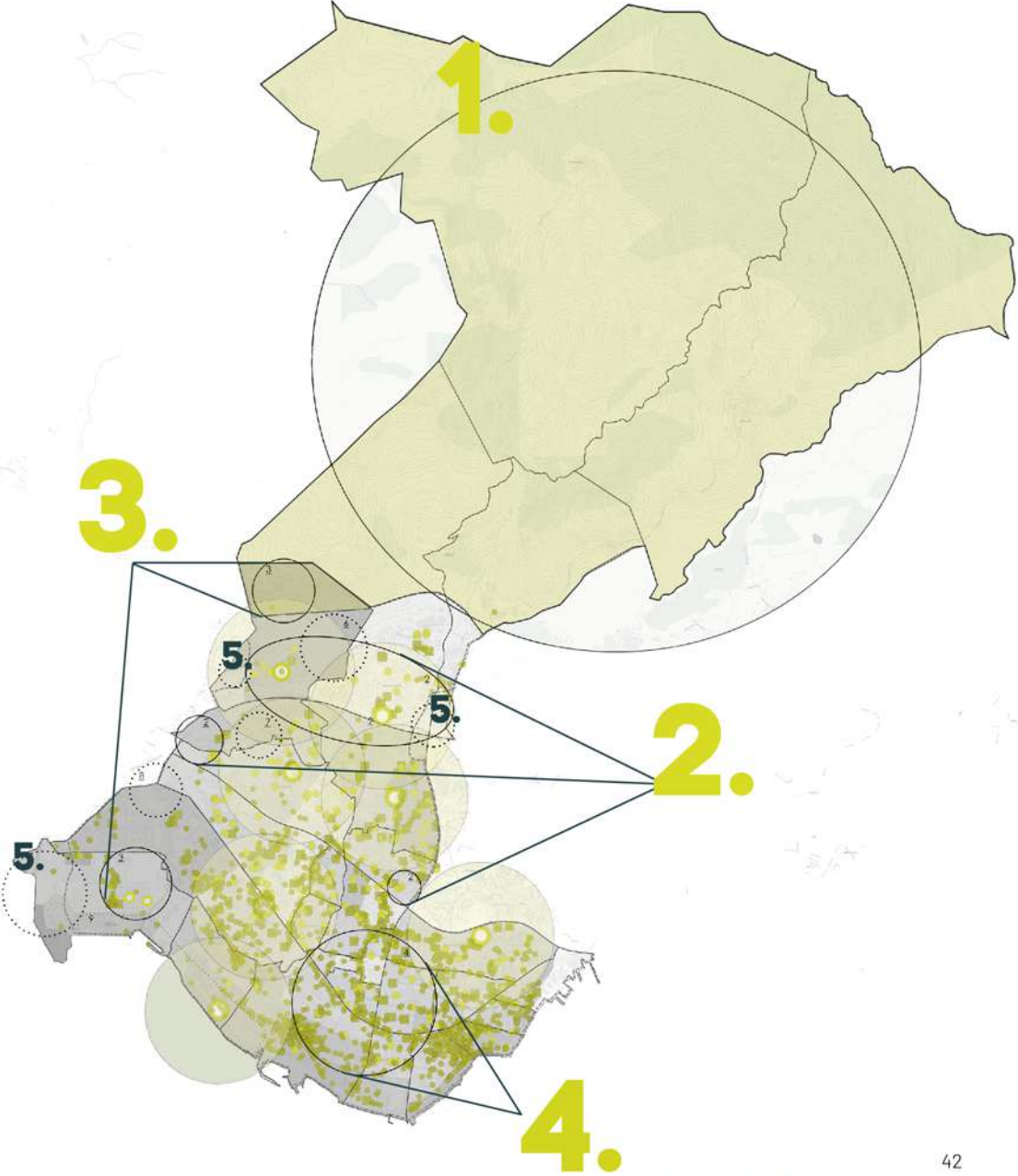
Dedebaşı, Goncalar, Nergiz, Bostanlı, Alaybey, Bahriye
Üçok, Aksoy, Donanmacı, Tuna

MIKRO BÖLGELER

5. Bölge : Süpermarket Fakiri Bölge

Mustafa Kemal (Batı Kısmı), Latife Hanım (Güneydoğu Bölgesi), Örnekköy (Kuzey Doğu Kesimi), Mavişehir (Batı Kesimi), Yalı (Batı Kesimi)

GIDA ÇÖLLERİ SENTEZİ

GIDA ÇÖLLERİ SENTEZİ BÖLGELERİ

1. Derin yoksunluk bölgesi hem gıda birimlerine fiziksel erişilebilirliğin hem ekonomik erişilebilirliğin düşük olduğu hem de yürünebilirlik ve toplu ulaşım hizmetlerinin sorunlu olduğu bölgedir ve Karşıyaka'nın kuzeyinde yer alan kırsal alanları işaret etmektedir. Diğer bir deyişle, tarımsal üreticilerin yerleşim alanları gıdaya erişimde en büyük sorunların yaşandığı alanlardır.

2. Yoksunluk bölgesi, 1960'lı yıllardan itibaren kırsal alandan göçle gelerek gecekonduların oluşturduğu ve kısmen 2000'li yıllara dek ıslah imar planları ile apartmanlaşmış olan alandır. Bu bölgede planlama araçları eliyle mevcut mülkiyet ilişkileri ve parselasyon düzenine dönük emsal ve konut birim artışının sosyal donatı ve teknik altyapı ile desteklenmemiş olmasının bir sonucu olarak da gıdaya erişimde yoksunluk ortaya çıkmıştır

3. Varsıl Yoksunluk Bölgesi, Mavişehir ve Mustafa Kemal mahallelerindeki kapalı konut siteleri, lüks apartmanlar, villa tipi site ve konut alanlarından oluşan ve görece sosyo-ekonomik durumun ve gelirin yüksek olduğu alanlardır. Bu alanlarda doğrudan kentleşme ve planlama pratiklerinin kaynaklık ettiği, AVM'ler ve konut alanlarından oluşan, karma kullanıma dayalı bir kentsel gelişme üretmeyen ve tüm bu uygulamalar sonucu gıda çözü üreten yaklaşım hakimdir.

4.

Pazar yeri fakiri bölgeler Mavişehir ve Karşıyaka çarşısının bulunduğu alanlar işaret etmektedir. Karşıyaka çarşısı ve civarı tüketim alışkanlıkları içinde pazar yeri kullanımının önemli bir yer tuttuğu yaşlı nüfusun yoğun olarak yaşadığı alandır ve yürüme mesafesinde bir pazar yerine erişim ihtiyacı önemlidir. Mavişehir’de ise bu ihtiyaç kamusal hizmet olarak alınamamış ve özel bir hizmet şeklinde giderilmiştir. Mavişehir’de yer alan iki farklı kapalı konut sitesi ihale usulü ile site içerisinde haftada bir gün pazar kurduurmaktadır. Bu pazarlar site dışında yaşayanlara kapalı bir “özel pazar yeri” biçiminde hizmet vermektedir.

5.

Mikro bölgeler; güneyde ve güneybatıda süpermarket fakirliği görülen ve genel olarak perakende gıda satış birimlerinin fiziksel erişiminde sorun yaşanan, Karşıyaka’nın kuzey kesimlerinde ise fiziksel ve ekonomik erişiminde sorun yaşanan bölgelerdir.

Topoğrafik bilgi ve ulaşım sistemini de içeren 6 ayrı analiz bir araya getirilerek gıda çölleri sentezi ortaya koyulmuş ve mevcut kentleşme ve planlama pratikleri ile ilişkilendirilerek kavramsallaştırılıp yorumlanmıştır. Buna göre, makro ve mikro bölgelerde gıda çölleri rastlanmaktadır. Makro bölgeler, fiziki mekânda yaygın ve doğrudan mekânsal tabakalaşma işaret eden bölgelerdir. Mikro bölgeler ise dağınık ve parçalı olarak yoksunluk yaşanan bölgelerdir.

KARŞIYAKA'NIN GIDA TEDARİK ZİNCİRİNİN ÇÖZÜMLENMESİ

1. Mevcut Durumun Mekansal araştırması: YERSİS Veri Portalı incelemesi, Kooperatiflerin mekansal dağılımının incelenmesi ve ilgili STK'ların ve inisiyatiflerin veri tabanına dönüştürülmesi

2. Karşıyaka Pazar Yerlerinde Pazarcılar ile Görüşme Yapılarak Ürünlerin Tarladan Pazara Yolculuğunu ve Durak Noktalarının Ortaya Koyulması

Mevcut durumun mekansal araştırması kapsamında;

1. YERSİS veri portalı incelenmiş ve Karşıyaka'ya gelen gıdanın izi sürülmüştür. YERSİS portalı göstermektedir ki; kuzeyde Menemen, güneyde Kemalpaşa ve İzmir merkezde İzmir hali tarımsal gıda ürünlerinin ana toplanma ve dağıtım noktalarıdır. Bunlara ek olarak, Bergama, Seferihisar, Karaburun, Ödemiş ve Tire üretim merkezleri olarak öne çıkmaktadır. Dağıtım noktalarına gelen ve bu noktalardan dağıtılan gıdalar varış noktasına ulaşmadan önce farklı hallerde duraklayabilmekte, bu durak noktalarından son varış noktasına varıncaya dek uzun yollar kat edebilmekte ve olası gıda kayıplarına uğrayabilmektedir.

YERSİS Veri Portalı İncelemesi

YERSİS Portalı Kırsal Anket Verileri çalışmasında Ticari ve İktisadi İlişkiler başlığı altında ele alınan -Ürün ve Hizmet Alınan Yerler- haritası incelediğinde İzmir'in gıdasının Manisa, Aydın, Balıkesir ve Denizli illerini kapsayan geniş bir bölgesel coğrafyaya yayıldığı görülür. Çeper illerden gelen gıdanın büyük bir çoğunluğu Manisa Bölgesi'nden, İzmir Hal'ine gelmektedir.

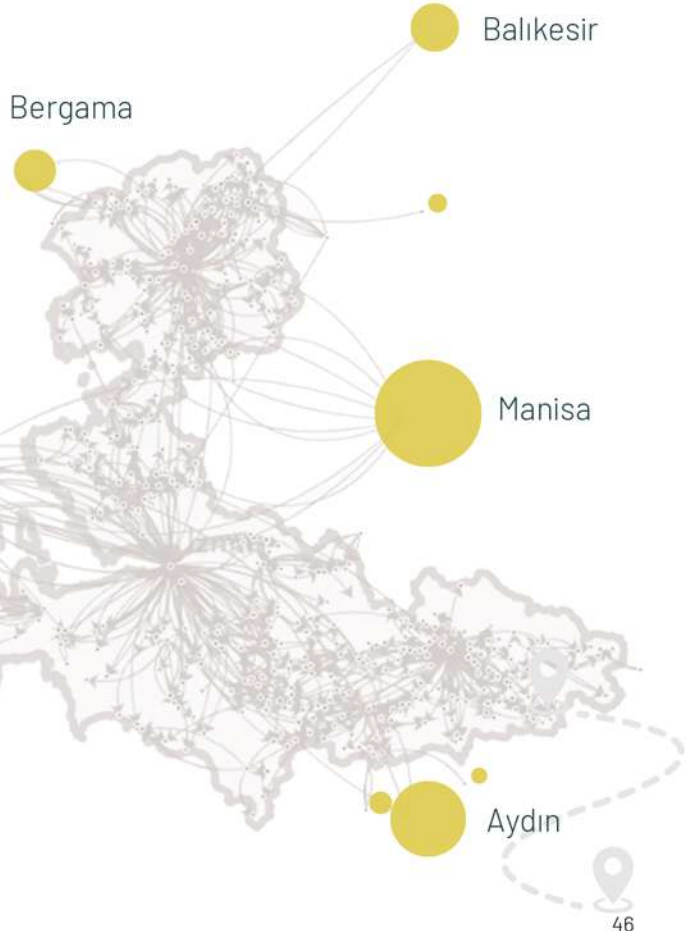
İzmir İli sınırları içerisinde ürün ve hizmet alınan yerler incelendiğinde

- kuzeyde Bergama ve Menemen İlçeleri,
- güneyde Karaburun ve Seferihisar İlçeleri,
- merkezinde İzmir Hali ve Kemalpaşa İlçesi,
- doğusunda Ödemiş ve Tire İlçeleri

gıdanın üretildiği ve dağıldığı merkezlerdir.

Doğrudan Karşıyaka İlçesi'ne hizmet sunan bir bağlantı

bulunmamaktadır.

Mevcut Durumun Mekansal Araştırması

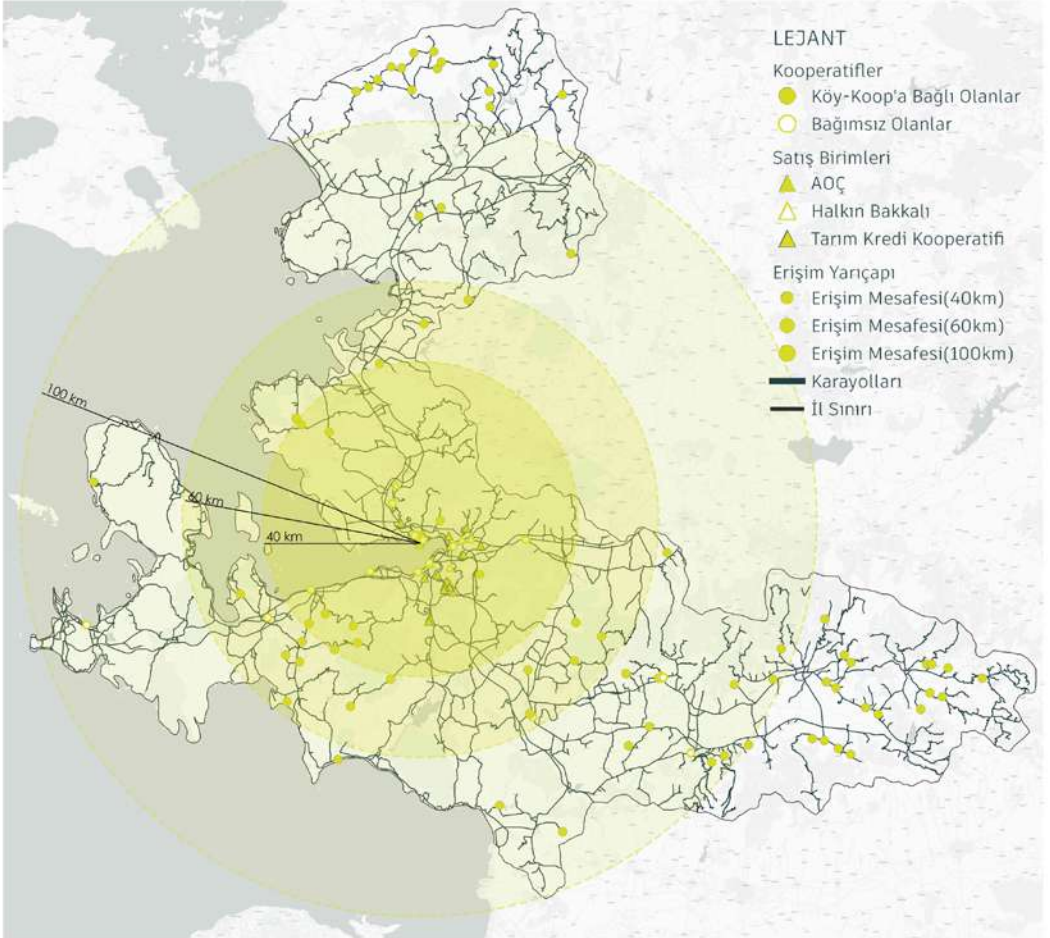

İzmir İl sınırları içinde bulunan tüm tarımsal üretim ve tarımsal kalkınma kooperatiflerinin, ilgili sivil toplum kuruluşlarının haritalanması

Karşıyaka için gıdanın kent-bölgesinin tanımlanması araştırması kapsamında aşağıdaki veriler veri tabanına dönüştürülmüştür; İzmir il sınırları içerisinde bulunan tüm tarımsal üretim örgütleri ve kooperatifler, halkın bakkalı vb. satış birimlerinin verisi bir mekânsal veri tabanına dönüştürülmüştür.

FAO'ya göre belirlenen 100 km, 60 km ve Slowfood Yeryüzü Pazarları (Earth Market)'na göre belirlenen 40 km'lik üretici erişim yarıçapı baz alınarak; bu mesafe içerisinde kalan bölgedeki kentsel ve kırsal üretimi örgütleyen kurum ve kuruluşların yoğunluğu ve yığılmaları tespit edilmiştir. Bu bilgi ulaşım ağı ile birleştirilerek erişilebilirlik incelenmiştir.

Kooperatiflerin kent merkezinde, kentin güneyinde doğu ve batı yönünde yoğunlaştığı görülmüştür.

İzmir İl Sınırları İçinde Bulunan Tüm Tarımsal Üretim ve Tarımsal Kalkınma Kooperatiflerinin, İlgili Sivil Toplum Kuruluşlarının Haritalanması

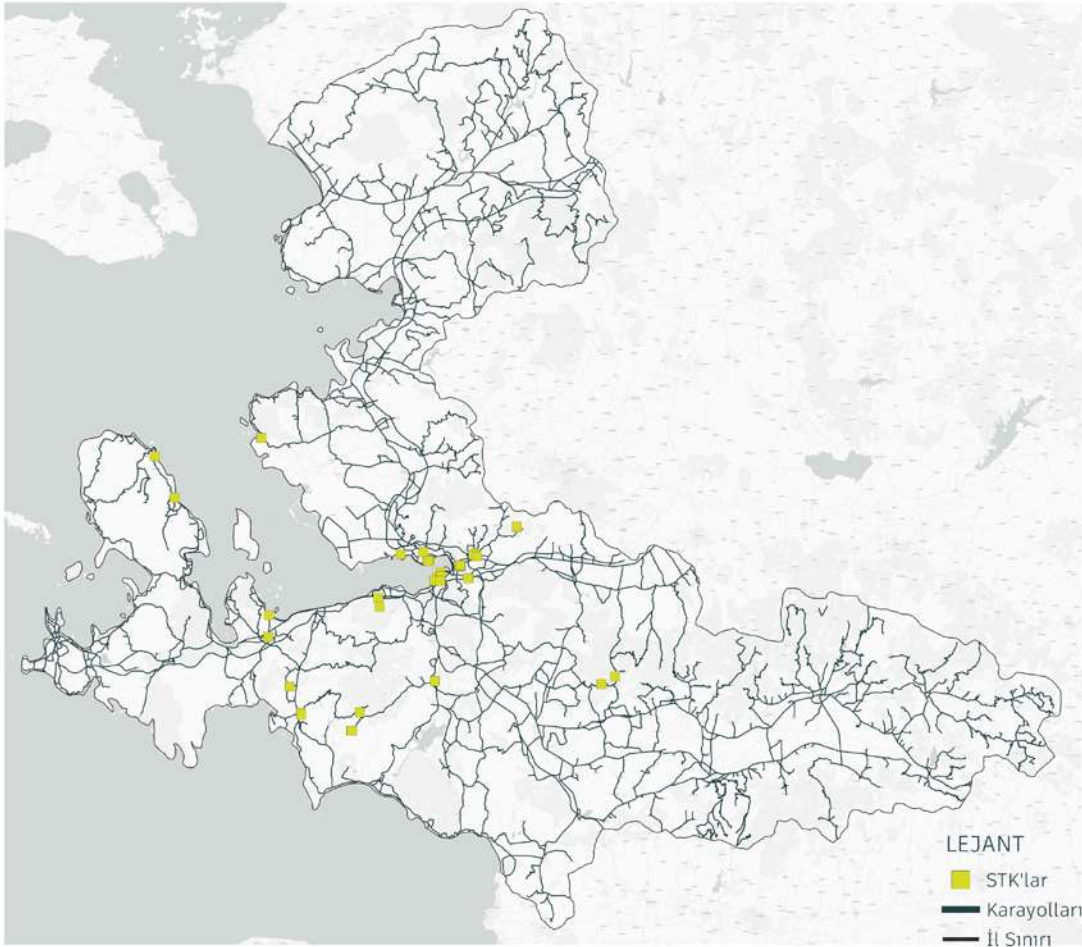

İzmir il sınırları içerisinde olup tarım-gıda ve çevre alanında faaliyet gösteren tüm sivil toplum kuruluşları ve inisiyatifler bir mekânsal veri tabanına dönüştürülmüştür.

İzmir ölçeğinde faaliyet gösteren tüm tarımsal üretim ve tarımsal kalkınma kooperatifleri, gıda, tarım ve hayvancılık, çevre, su ve doğal hayatı koruma-dayanışma alanında sivil toplum kuruluşlarının, İzmir ölçeğinde dağılımı ve yığılmaları analiz edilmiştir.

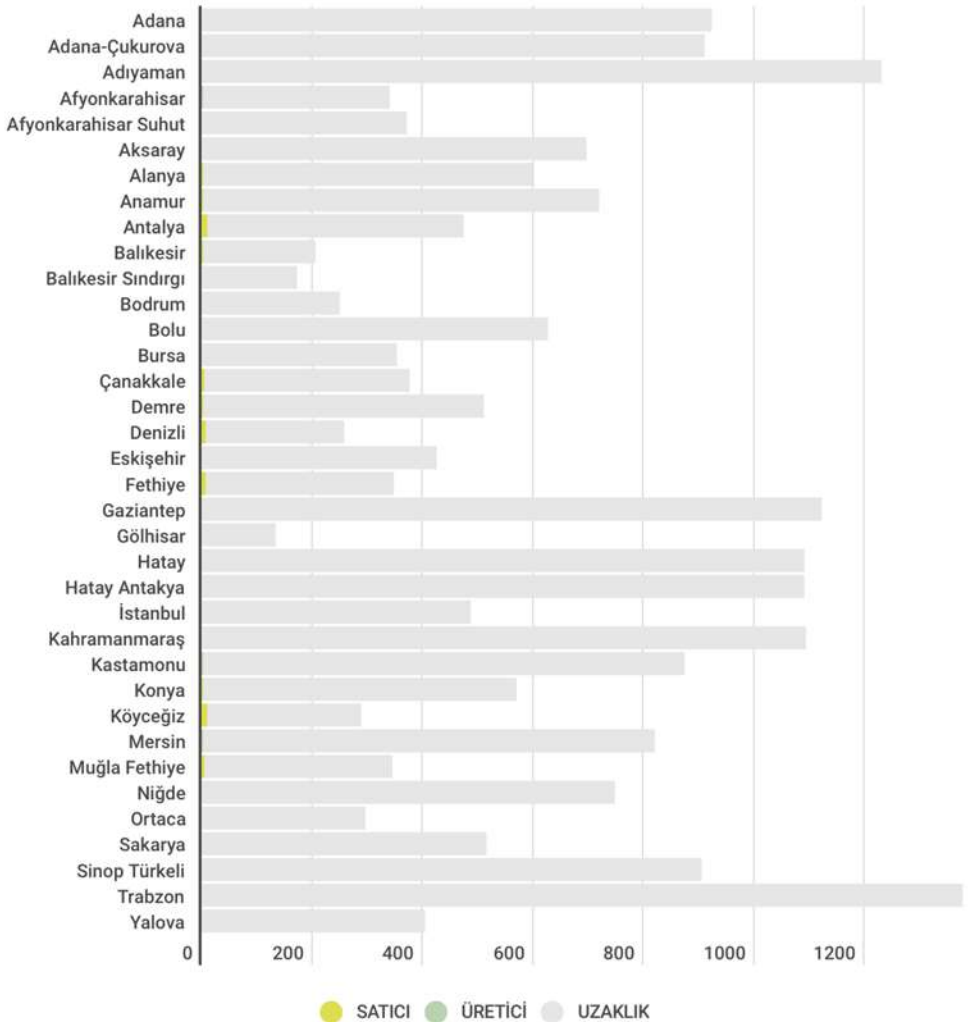
STK' ların dağılımı İzmir il sınırları ile sınırlı kalsa da genel olarak İzmir şehir merkezinde yer seçtiği, Karşıyaka ilçe sınırları içerisinde gıda tarım alanında faaliyet gösteren tek bir derneğin(Ulusal Tarım Birliği Derneği) yer seçtiği görülmüştür.

KARŞIYAKA'NIN GIDA TEDARİK ZİNCİRİNİN ÇÖZÜMLENMESİ

Karşıyaka Pazar Yerlerinde Pazarcılar ile Görüşme Yapılarak Ürünlerin Tarladan Pazara Yolculuğunu ve Durak Noktalarının Ortaya Koyulması

29.230 km

Karşıyaka pazar yerlerinde satışı yapılmakta olan gıda ürünlerinin neler olduğu, nerelerden geldiği ve tezgâhta satış yapan satıcının üretici/aracı olduğu bilgisi saha çalışması ile çözümlenmiştir. Yaklaşık %20 örneklem alınarak 366 adet anket Karşıyaka'da pazar yerlerinde tamamlanarak haritalanmıştır. Sonuçlar göstermiştir ki, satıcılar neredeyse tamamen aracılardan oluşmaktadır. Yalnızca Bergama'dan üreticilerin pazarlarda satıcı olarak yer aldığı söylenebilir. Aracıların ise büyük bölümü sattıkları ürünleri bir başka aracıdan temin ettikleri görülmüştür.

Karşıyaka pazar yerlerinde pazarcılarla **366 adet görüşme** yapılarak ürünlerin tarladan pazara yolculuğu ve durak noktaları ortaya konulmuştur. Karşıyaka'daki pazar yerlerinde faaliyet gösteren satıcıların ürünlerini büyük ölçüde İzmir ve çevresinde temin ettikleri görülmüştür.

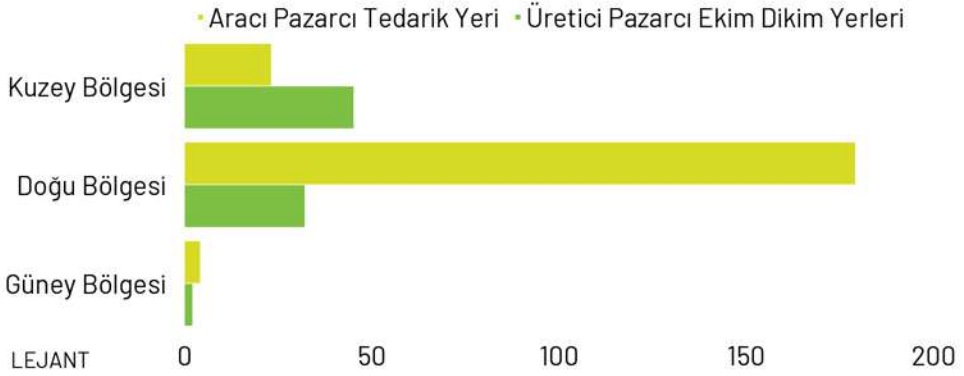
LEJANT

- Aracı Pazarcı Tedarik Noktaları
- Üretici Pazarcı Ekim Dikim Yerleri
- Yüksek Yoğunluklu Yollar (Tedarik sıklığına göre)

KARŞIYAKA'NIN GIDA TEDARİK ZİNCİRİNİN ÇÖZÜMLENMESİ

Karşıyaka Pazar Yerlerinde Faaliyet Göstermekte Olan Pazarıcı ve Aracıların büyük ölçüde aracı pazarıcı oldukları, aracıların büyük bir kısmının başka aracılarından ya da halden ürün temin ettikleri, üretici olup pazar yerinde faaliyet gösteren satıcılarına Menemen, Bergama ve Bayındır'da yoğunlaştıkları görülmüştür.

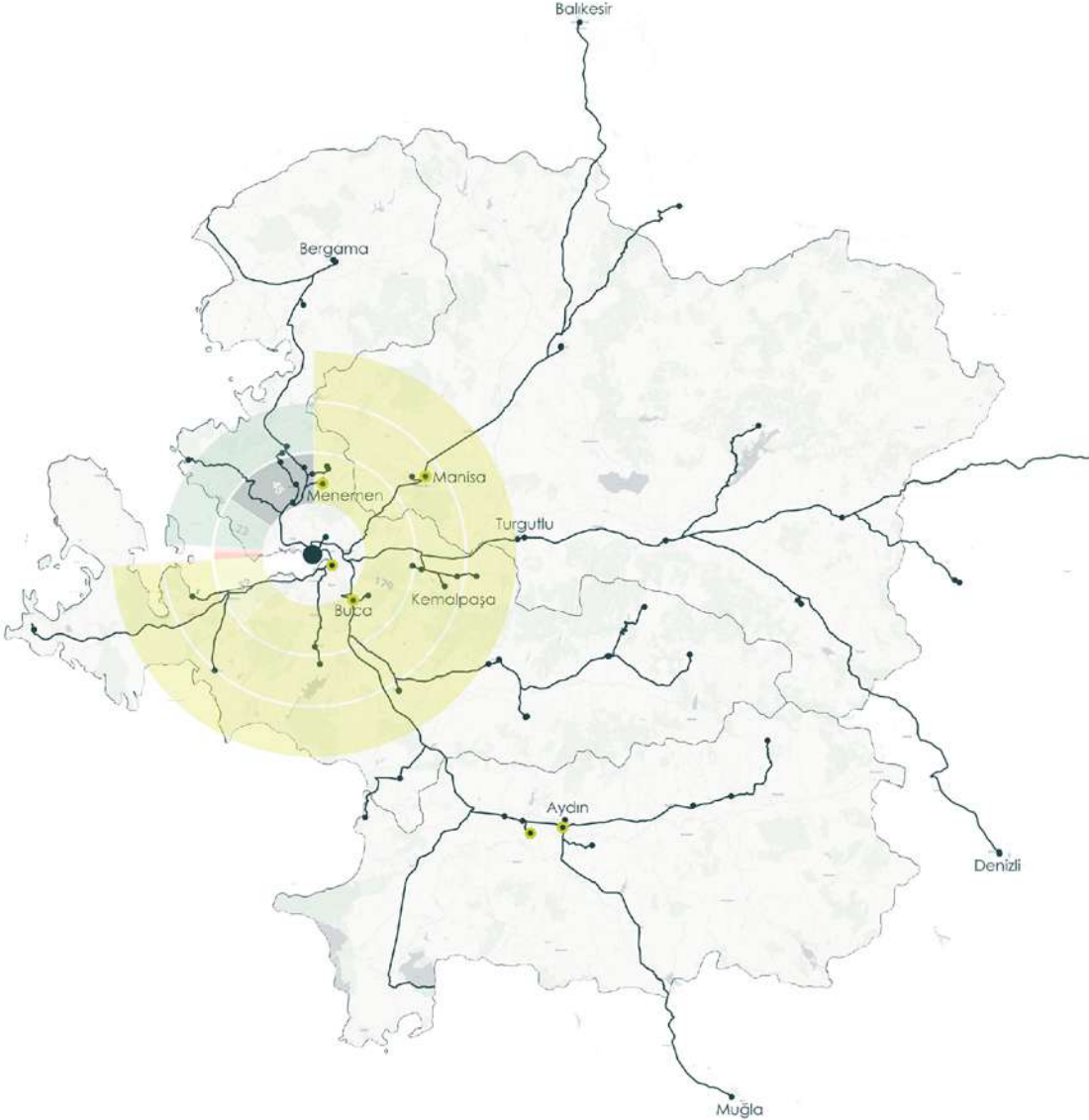

- Aracı Pazarıcı Tedarik Noktaları
- Üretici Pazarıcı Ekim Dikim Yerleri

366 adet görüşme

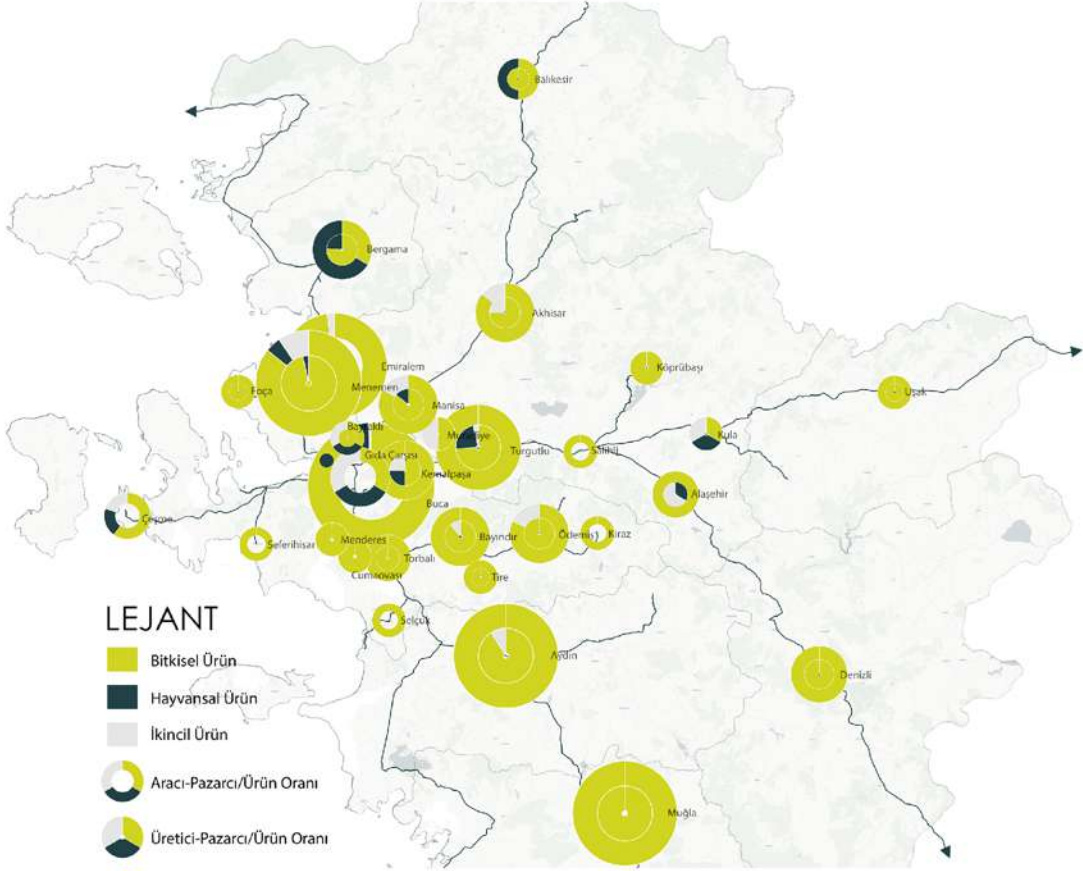
KARŞIYAKA'NIN GIDA HAVZASI VE GIDANIN KENT-BÖLGESİ

3. Karşıyaka'nın gıda tedarik zincirinin çözümlenmesi araştırması aynı zamanda gıdanın kent-bölgesinin tanımlanması çalışmasına da kaynaklık etmiştir. Karşıyaka'nın yakın coğrafyasında tarımsal ürünlerin temin edilmekte olduğu yerleşmeler ve bu yerleşmelerden Karşıyaka'ya ulaşan ürünlerin miktarı, cinsi vb. veriler analiz edilerek üç farklı kent-bölge tanımlaması yapılmıştır;

1.) **Dağınık Kent-Bölge:** güneyde Muğla, doğuda Uşak, batıda Çeşme ve kuzeyde Balıkesir ile sınırlanan tarımsal üretim alanları ve yerleşim alanları.

2.) **Geniş Kent-Bölge:** güneyde Aydın, doğuda Kula, batıda Seferihisar ve kuzeyde Bergama ile sınırlanan tarımsal üretim alanları ve yerleşim alanları.

3.) **Dar Kent-Bölge:** güneyde Ödemiş ve Bayındır, doğuda Turgutlu, batıda Menemen ve kuzeyde Bergama'nın sınırladığı tarımsal üretim alanları ve yerleşim alanları.

Beklentiler,
Takvim ve Çıktılar
üzerinde Belediye
ve proje ekibi
arasında
ortaklaşma

ÇALIŞTAY
2022 Ağustos

2022 Temmuz
SEMPOZYUM

3.2. KATILIMCI ARAÇLARIN TASARIMI VE UYGULANMASI

Geribildirimler
ışığında
belgenin
revize
edilmesi

ATÖLYE VE FORUM
2023 Mart

2023

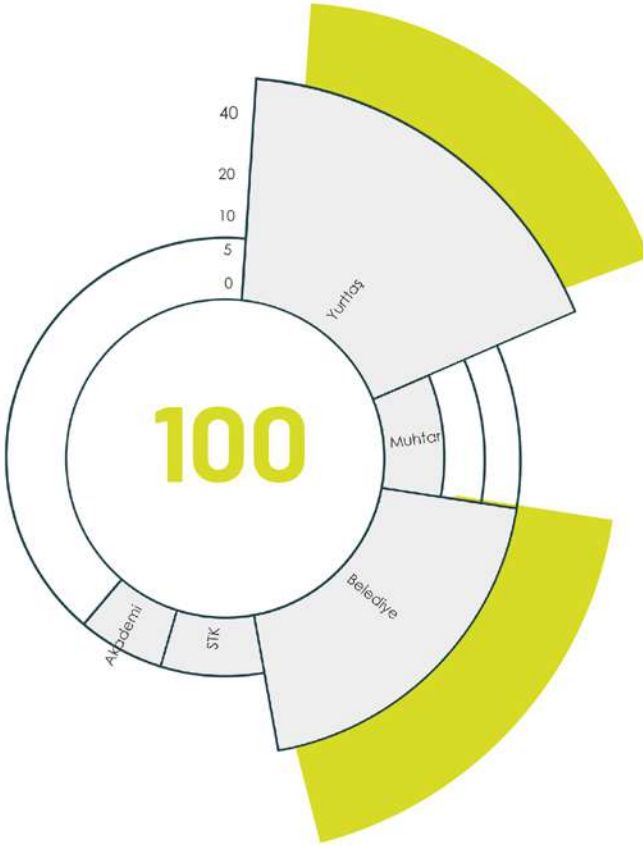
Karşıyaka
Kentsel Gıda
Stratejisi
Belgesi'nin nihai
halinin
yayınlanması

TAMAMLANAN KATILIM TOPLANTILARI

SEMPOZYUM

7 TEMMUZ 2022-

KARŞIYAKA TARLADAN ÇATALA GIDA-
KENTLER VE YEREL YÖNETİMLER SEMPOZYUMU

%47

YURTTAŞ

%21

BELEDİYE

%8

MUHTARLIK

%6

SİVİL TOPLUM

%4

AKADEMİ

7 Temmuz 2022 tarihinde “Tarladan Çatala Gıda, Kentler ve Yerel Yönetimler” başlıklı bir sempozyum gerçekleştirildi. Bu sempozyuma Karşıyaka Belediyesi, ilçenin gıda politikasına ilgi duyan tüm sivil toplum kuruluşları, üreticiler ve üretici örgütleri ve yurttaşlar davet edildi. Türkiye’den farklı sivil inisiyatif ve yerel yönetim deneyimlerinin paylaşıldığı sempozyumda katılımcılar Karşıyaka Kentsel Gıda Strateji Belgesi oluşturulmasının gerekliliğini tartışmıştır. Bu toplantıda katılımcılar Karşıyaka’nın kentsel gıda sistemine dönük görüşlerini dile getirmişlerdir ve belediyenin bu konuda bir yol haritası oluşturmasına katkıda bulunmuşlardır.

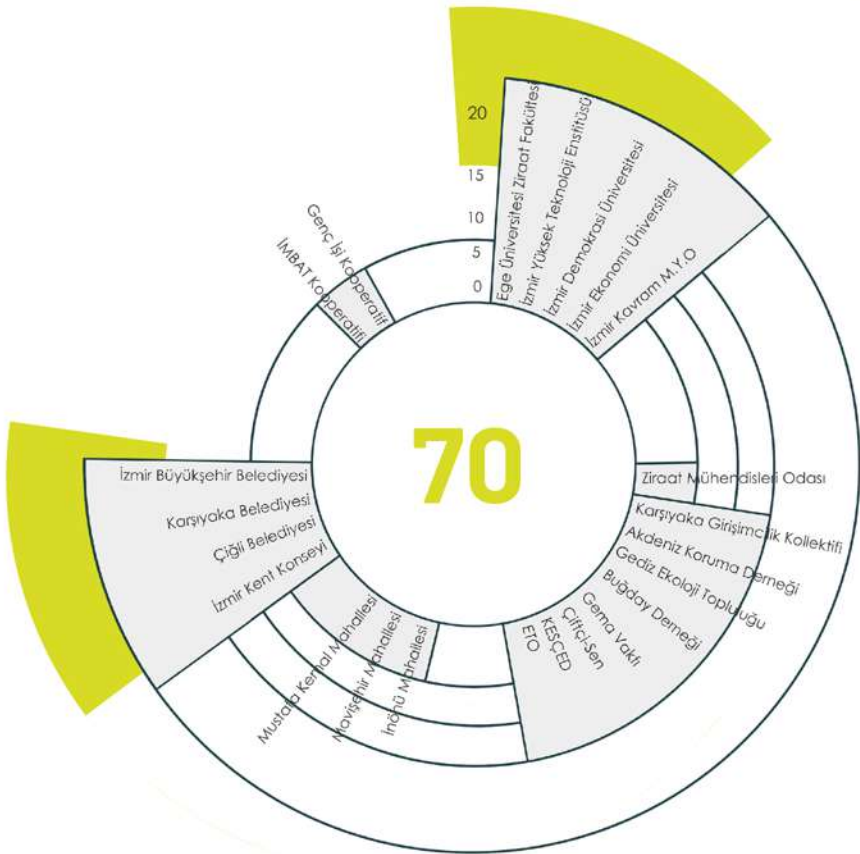

TAMAMLANAN KATILIM TOPLANTILARI

ÇALIŞTAY

24 AĞUSTOS 2022-

KARŞIYAKA GIDA STRATEJİSİ VE GIDA MERKEZİ
ÇALIŞTAYI

%30

BELEDİYE

%24

AKADEMİ

%16

SİVİL TOPLUM

%16

YURTTAŞ

%6

KOOPERATİF

24 Ağustos 2022 tarihinde gerçekleştirilmiş olan “Kentsel Gıda Stratejisi’ne Doğru” başlıklı çalışmaya Karşıyaka’da gıda alanındaki sivil toplum, yerel yönetim, merkezi yönetim, akademi, üretici örgütleri, meslek odaları, muhtarlar, özel sektör, uluslararası kurum-kuruluş temsilcileri, gıda sektörü paydaşları katılarak gıda sisteminin her alanından aktörlerin bir araya gelmesi sağlanmıştır. Katılımcılar temsil ettikleri paydaş gruplarına göre altı farklı masaya eşit sayıda dağıtılmıştır. Katılımcıların, Karşıyaka Kentsel Strateji Belgesi için;

- Üç ilke,
- Bu ilkeler ile ilişkili üç strateji

tanımlamaları teşvik edilmiştir. Toplantıya 68 katılımcı katkı vermiştir. Bu strateji belgesinde açıklanan temel ilkeler ve stratejilerin ilk versiyonları bu çalışmanın çıktılarından yararlanılarak belirlenmiştir.

2023 yılının ocak ayında yukarıda bahsedilen iki toplantının çıktıları kavram, ilke ve stratejiler olarak derlenerek süregiden mekânsal analizlerin bir özetiyle birlikte bir kitapçık olarak tasarlanmıştır. Karşıyaka Belediyesi bu kitapçığı ilgili paydaşlara göndererek şubat ayında gerçekleştirilmesi planlanan Stratejiler Forumu’na ve mart ayında gerçekleştirilmesi planlanan Eylemler Çalıştay’ına davet etmiştir.

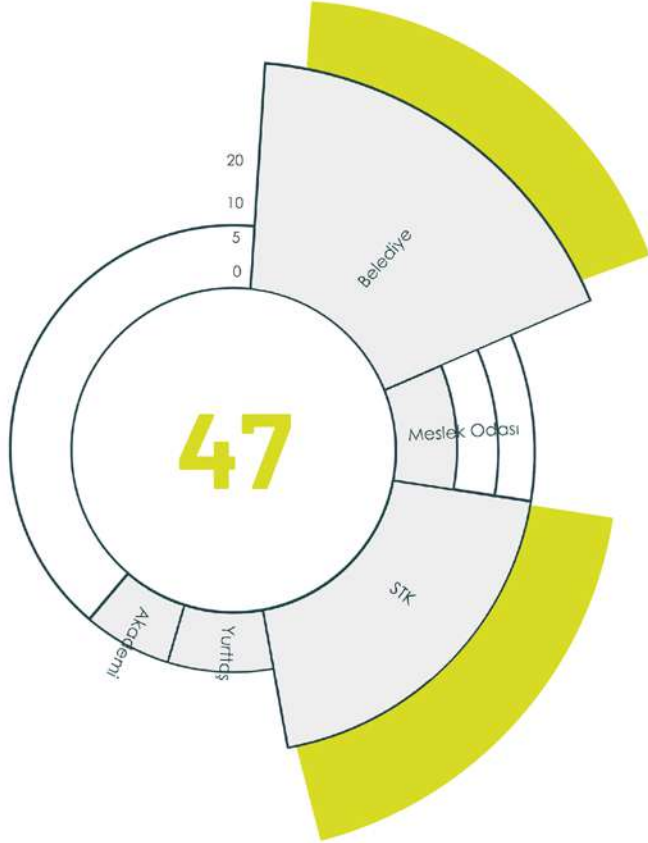
TAMAMLANAN KATILIM TOPLANTILARI

FORUM VE ATÖLYE

31 MART 2023-

KARŞIYAKA KENTSEL GIDA STRATEJİSİ- STRATEJİLER FORUMU

KARŞIYAKA KENTSEL GIDA STRATEJİSİ- EYLEMLER ATÖLYESİ

%27

BELEDİYE

%22

SİVİL TOPLUM

%19

YURTTAŞ

%19

MESLEK ODASI

%13

AKADEMİ

6 Şubat 2023 tarihinde yaşanan deprem felaketi nedeniyle çalışmamızın takviminde aksamalar yaşanmıştır. Karşıyaka Belediyesi'nin deprem sonrası dayanışma çalışmalarını önceliklendirmesinden dolayı, proje ekibiyle Karşıyaka Belediyesi'nin almış olduğu ortak karar doğrultusunda şubat ayı içinde yapılması hedeflenen stratejiler forumu ertelenmiştir. Bu ertelemeye 31 Mart 2023 tarihinde stratejiler forumu ve eylemler atölyesi bir arada gerçekleştirilmiştir.

Bu forum ve atölye çalışmasına yukarıda söz edilen toplantılara katılmış olan tüm paydaşlar davet edilmiştir. Böylece, kamu kurumları temsilcileri, büyükşehir belediyesi ve komşu ilçe belediyeleri temsilcileri, tüketici örgütlenmeleri, gıda ve ekoloji alanında çalışan yerel sivil toplum kuruluşları, akademisyenler, üreticiler ve üretici örgütleri, Karşıyakalılar gibi farklı temsiliyetlerin bir arada yer aldığı katılımcı çalışmalar gerçekleştirilmiştir.

Forum öncesi proje ve araştırma ekibinin üretmiş olduğu mekânsal veri tabanları, analizler, sentezler ve bunların proje ekibince yorumlanması ile önceki toplantılarda tanımlanmış olan ilke ve stratejiler Forumda tartışmaya açılmıştır. Toplantının bu bölümünde katılımcılar tarafından;

-Daha önce belirlenmiş olan 7 stratejiye bir strateji eklenmiştir; afet ve kriz dönemlerinde gıda sisteminin yönetimine dönük bir strateji tanımlanmıştır.

-Stratejilerin öncelikleri tartışılmıştır.

Bazı stratejiler ifade olarak revize edilmiştir.

Detaylar bir sonraki sayfa da aktarılmıştır.

31 MART 2023-

KARŞIYAKA KENTSEL GIDA STRATEJİSİ- STRATEJİLER FORUMU

KARŞIYAKA KENTSEL GIDA STRATEJİSİ- EYLEMLER ATÖLYESİ

"Karşıyaka'da Gıdanın Kent Bölgesi'nin Tanımlanması" olarak daha önce ifade edilmiş olan 2 numaralı stratejide kentsel ve kırsal koruma odağının vurgulanması tartışılmıştır. "Ekolojik, Agroekolojik Tarımsal Üretimin Desteklenmesi" başlığına sahip 3 numaralı stratejinin içeriğinde iklim-duyarlı tarım-gıda sistemi ve kaynakların etkin yönetiminin desteklenmesinin vurgulanması belirtilmiştir. Forum katılımcıları bu stratejide ekolojik yerine agroekolojik sıfatının kapsayıcı bir şekilde kullanımı konusunda ortaklaşmışlardır. Hem yukarıda belirtilen vurguları kapsadığı hem bilimi ve uygulamayı bir araya getirdiği, hem de bir toplumsal hareket olarak siyasi bir alan açtığı tartışılmış ve bu kavramın tarım-gıda sistemine bütüncül yaklaşarak sürdürülebilirliği toplumsal ve çevresel boyutlarıyla birlikte ele almaya izin verdiği yorumları yapılarak karara bağlanmıştır.

Katılımcılar, "Tüketicilerin Örgütlenmesi" başlıklı 5 numaralı stratejide üretici ve tüketicilerin birlikte hedef alınması gerektiğini, özellikle farkındalık çalışmaları ve eğitimlerin bu vizyonla gerçekleştirilmesinin önemini vurgulamıştır. 6 numaralı "Atık Yönetim Sisteminin Kurulması" stratejisinin tartışması sırasında katılımcılar kayıp ve israfın azaltılması çalışmalarının önemini strateji başlığında da vurgulamasına dair karar üretmişlerdir. 7 numaralı "Herkes için Adil ve Erişilebilir Gıda Sağlanması" stratejisi üzerine yapılan tartışmada bu başlığa 'güvenli ve güvenilir gıda ve su' ifadelerinin eklenmesi kararlaştırılmıştır. Son olarak proje ekibinin gıda strateji belgesinin mutlaka bir afet yönetim planı öngörmesi önerisi forumda tartışılarak onaylanmış ve 8. bir strateji olarak "Kriz ve Afet Dönemlerinde Gıda Sisteminin Yönetilmesi"nin belgeye bir strateji olarak eklenmesine karar verilmiştir.

Karşıyaka Gıda Strateji Belgesi Eylemler Atölyesi 31 Mart günü saat 13:00-17:00 arasında farklı uzmanlık, disiplin ve kurum-kuruluş, üretici örgütleri, sivil toplumdan gelen paydaşlardan oluşan 4 farklı masada atölye çalışması biçiminde gerçekleştirilmiştir. Toplam 47 katılımcı ile gerçekleştirilen ve her masada 1 moderatör ve 2 raportörün görev aldığı atölyede, her bir strateji başlığı altında hayata geçirilmesi gerekli görülen eylem önerileri katılımcılar tarafından sunulmuştur. Bu belgenin son bölümünde aktarılmış olan eylem önerileri bu atölyenin çıktıları olarak Karşıyaka halkı tarafından üretilmiştir.

KARŞIYAKA KENTSEL GIDA STRATEJİ BELGESİ

Uluslararası kurum ve kuruluşlar, hükümetler ve siyasi gündem büyük ölçüde gıda sorununu ele alırken gıda güvenliği ve gıda güvencesi temelinde söylem ve pratik geliştirmektedir. Ancak gıdanın merkezinde olduğu kentsel sorunların çok boyutlu, çok ölçekli ve çok aktörlü karmaşık yapısı düşünüldüğünde ve ilgili söylem ve pratiklerin yapısal sorunlara çözüm getiremediği görüldüğünde bu iki kavramın yetersizliği ortaya çıkmaktadır. Bu bakımdan Karşıyaka Kentsel Gıda Stratejisi kapsayıcı bir yaklaşımla bu kavramların sınırları aşmakta ve toplumun her kesimi için, ekosistemi ve hayvan refahını kapsayarak, köylü üreticilerin ve tarım emekçilerinin sorunlarını da dahil eden ve kısaltılmış gıda tedarik zincirlerini önceleyen bir yaklaşım izleyerek aşağıdaki kavramları içermektedir.

KAVRAMLAR

01

Gıda Yurttaşlığı
Gıda Demokrasisi
Gıda Hakkı
Gıda Adaleti

02

Gıda Güvenliği
Gıda Güvencesi

03

Gıda Egemenliği

Gıda Yurttaşlığı

Uluslararası bir harekettir. Tüketicilikten gıda vatandaşlığına dönüşümü savunur. Sadece gıda zincirinin sonundaki tüketiciler değil, bir bütün olarak gıda sisteminin katılımcıları olduğumuz fikrini araştırır (Food Ethics Council, 2022). Türkiye’de “türetici” [7] fadesi ile de tanımlanmaktadır.

[7] Bu ifade ilk olarak Buğday Derneği tarafından “prosumer (producer+consumer)” kavramının Türkçeleştirilmiş ifadesi olarak kullanılmış ve yaygınlaşmıştır.

Gıda Güvenliği / Güvenilirliği [8]

Gıda kaynaklı hastalıkları engellemek, enfeksiyonları önlemek, gıdalarımızın sağlıklı beslenmemiz için yeterli besinleri içerdiğinden emin olmak için gıdanın taşınması, saklanması ve işlenmesi süreçlerini ele alan bilimsel ve akademik disiplindir (FAO, tarih yok). Bu, potansiyel olarak ciddi sağlık tehlikelerini önlemek için takip edilmesi gereken bir dizi rutini içerir. Gıda güvenliği tüketicilerin zarar görmelerini engelleme açısından gıda savunması ile örtüşmektedir. Endüstri ve pazar; pazar ve tüketici arasındaki zincirin güvenliği de buna dahildir.

[8] Bu kavram Karşıyaka Kentsel Gıda Strateji Belgesi ilke, strateji, eylemleri içinde henüz ele alınmamıştır. Bunun ilerleyen süreçte ele alınmasının önemi yapılan toplantılarda vurgulanmıştır.

Gıda Adaleti

Gıda Adalet Hareketi tabandan gelen bir tepki olarak ortaya çıkmıştır. Hareket, gıda güvensizliği ve sağlıklı, besleyici ve kültürel açıdan uygun yiyeceklere erişimi engelleyen ekonomik baskılar karşısında geniş ölçekli politika değişikliklerini savunur (Gaspard, 2018). Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Örgütü, gıda adaleti hareketini; «ırksal bir proje olarak tanır ve ırk ve sınıfın gıdanın üretimi, dağıtımı ve tüketimi üzerindeki etkisini sorunsallaştırır» şeklinde ifade eder (Golay, 2009). Bu tanımlama, geçici tarım işçiliği, toprak anlaşmazlıkları, statü ve sınıf sorunları, çevresel adaleti, kamu politikasını ve savunuculuğunu kapsar. İyi gıdaya erişim sorununun sınıfsal olduğunu, bu yapısal eşitsizliklerin hem nedeni hem de belirtisi olduğu ileri sürer. Dezavantajlı ve kırılgan topluluklar için öneriler getirir, adalet ve ulusal gıda politikasını savunur.

Gıda Hakkı [9]

Herkes için sağlıklı ve yeterli gıdaya erişim bir insan hakkı olarak devletlere insan hakları sözleşmeleri ile verilen bir yükümlülüktür. Gıda hakkı devlete “mevcut kaynakların maksimum düzeyde kullanılarak kişilere yeterli beslenmeyi sağlamak” görevini vermiştir. İlk olarak 1948 yılında İnsan Hakları Evrensel Bildirgesinde yer alan, daha sonra da 1966 yılında Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklar Konvansiyonu ile yasal koruma altına alınan gıda hakkı, insan haysiyeti kavramından kaynaklanan temel bir haktır. 160’tan fazla ülkenin kabul ettiği bu sözleşmeye Türkiye 2003 yılında taraf olmuştur.

[9] Bu kavramın açıklamasına dair aktarılanlar İstanbul Gıda Strateji belgesinden alınmıştır (İstanbul Büyükşehir Belediyesi, 2021).

Gıda Egemenliği

Nyeléni Deklarasyonunda ifade edildiği biçimiyle; "Gıda egemenliği; insanların ekolojik olarak güvenli ve sürdürülebilir yöntemlerle üretilmiş, sağlıklı ve kültürel olarak uygun gıdaya ulaşım ve kendi gıda ve tarım sistemlerini belirleme hakkıdır. Gıda egemenliği, kurumsal şirketlerin ve pazarın taleplerinin yerine, gıda sistemlerinin merkezine gıdayı üreten, dağıtan ve tüketenleri koyar. Gelecek neslin hakkını ve çıkarlarını savunur. Gıda egemenliği yerel ve ulusal ekonomilere ve pazarlara öncelik verir; köylüyü, aile çiftçiliği odaklı tarımı, geleneksel balıkçılığı, göçebe çoban-odaklı otlatmacılığı ve çevresel, toplumsal ve ekonomik sürdürülebilirlik temel alınarak yapılan gıda üretimini, dağıtımını ve tüketimini güçlendirir. Gıda egemenliği baskıdan; kadınlar, erkekler, insanlar, halklar, toplumsal sınıflar ve nesiller arasındaki eşitsizlikten muaf yeni toplumsal ilişkileri ifade eder" (La Via Campesina, 2015, s. 1). Gıda egemenliği anlayışı aşağıda aktarılan altı temel sütundan oluşmaktadır (Gordillo ve Jerónimo, 2013).

Gıdanın bir metadan fazlası olduğu konusunda ısrar edip insanların gıda ihtiyacını politikanın merkezine yerleştirerek insanlar için gıdaya odaklanır

-Gıda üretiminde rol alan tüm emekçilere saygı duyup sürdürülebilir geçim kaynaklarını destekleyerek gıda tedarikçilerine değer verir

-Tedarikçiler ve tüketiciler arasındaki mesafeyi kısaltarak, gıda fiyatlarında müdahale ile aşırı fiyat düşürmeleri ve uygunsuz gıda yardımlarını reddedip küresel tedarik sistemindeki şirket bağımlılığına direnerek gıda sistemlerini yerelleştirir.

Doğal kaynakların özelleştirilmesini reddederek, kontrolü yerel gıda tedarikçilerine devrederek ve kent-bölge gıda sistemi yaklaşımına uygun bir anlayışla denetimi yerel aktörlere ve yerel düzeye devreder.

-Geleneksel bilgiyi temel alarak, araştırma becerisini kullanıp destekleyip gelecek nesillere aktararak ve yerel gıda sistemlerine zarar veren teknolojileri reddederek bilgi ve becerileri teşvik eder

-Ekosistemlerin katkılarını en üst düzeye çıkararak, esnek ve dirençli sistemler kurarak, enerji yoğun, endüstrileşmiş, mono kültür ve yıkıcı tarımsal üretim biçimlerini reddederek doğa ile uyumlu çalışır.

Gıda Güvencesi

1996 yılında FAO'nun düzenlediği Dünya Gıda Zirvesinde, gıda güvencesi "tüm insanların her zaman aktif ve sağlıklı bir yaşam için gerekli olan besin ihtiyaçlarını ve gıda önceliklerini karşılayabilmek amacıyla yeterli, sağlıklı, güvenilir ve besleyici gıdaya fiziksel ve ekonomik bakımdan sürekli erişebilmeleri" olarak tanımlanmıştır (FAO, 2006). Gıda güvencesi kavramı gıdanın uygun kalitede ve yeterli miktarda olup olmadığı, miktar ve besleyicilik bakımlarından herkes için erişilebilirliği, fizyolojik ihtiyaçlar için uygunluğu ve krizler karşısında da erişilebilirliğinin mümkün kılınması sorunları ile ilgilenir. .

Gıda Demokrasisi

Gıda demokrasisi gıda sistemlerinin şekillendirilmesine her yurttaşın aktif olarak katılımının sağlanması gerektiğini savunan bir sistemdir (Cifuentes ve Gugerell, 2021). Gıda demokrasisi tüketim ürünlerinin üretiminde ve tedarikinin sağlanmasında her yurttaşın eşit katılım sağladığı ve süreci şekillendirdiği bir gıda yönetim yaklaşımıdır.

İLKELER

Karşıyaka kentsel gıda strateji belgesi katılımcı bir yaklaşımla kentteki yurttaşlar, yerel yönetim bileşenleri ve tarım-gıda sistemi bileşenlerinin bir araya gelerek ürettiği bir çalışmadır. Yöntem bölümünde anlatıldığı gibi, bu belge kapsamında tanımlanmış olan ilke, stratejiler ve eylemlerin tümü düzenlenen dört farklı toplantıda katılımcıların dile getirdiği görüşlere dayanarak oluşturulmuştur.

Karşıyaka Kentsel Gıda Strateji Belgesi dört ilkeye dayanmaktadır.

ADİL

KATILIMCI

YERELCİL

AGROEKOLOJİK

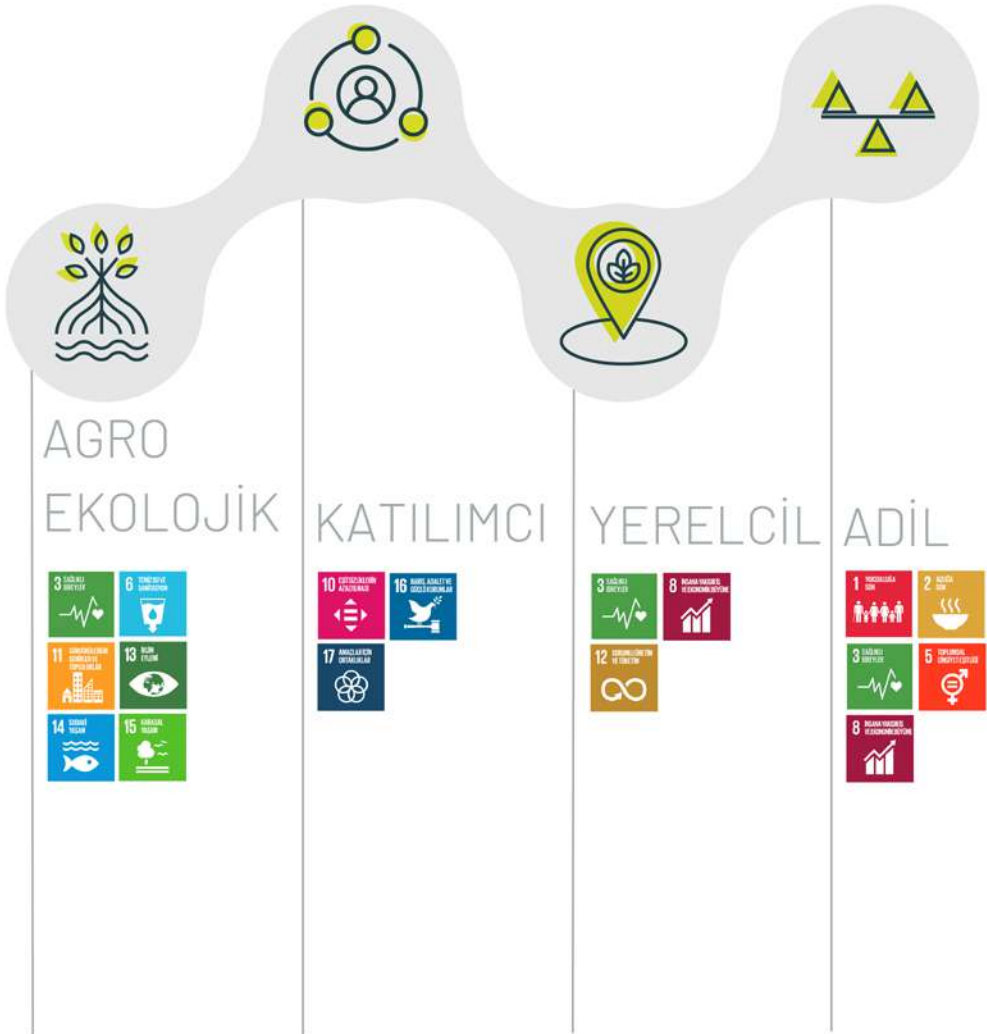
Kentsel gıda sisteminin çok aktörlü yapısını kabul eder ve bu sistemi tüm aktörlerin katılımı ve etkileşimiyle dönüştürmeyi esas alır. Vatandaş bilimi uygulamaları ile mahalle komiteleri ve gıda aktörlerini kapsayarak Kentsel Gıda Konseyini merkezine alan doğrudan katılım araçlarına dayanır. Kentsel tarım vasıtası ile kır-kent ve üretici-tüketici arasındaki bağı onararak gıdayı müşterekleştirir. Karşıya Gıda Stratejisinin uygulanma sürecinde kamuoyunun doğru ve zamanında bilgilendirilmesini esas alır.

Agroekoloji yalnızca bir tarımsal üretim yöntemi olarak değil, bir bilimsel yaklaşım ve hâkim tarım-gıda sistemi içinde bir alternatif hareket olarak değerlendirir. Agroekolojik tarımsal üretim pratiklerini teşvik eder ve agroekoloji siyasetini destekler. Türeticiliği yaygınlaştırmak için çalışır, hayvan refahını gözetir ve iklim duyarlı kısa tedarik zincirleri geliştirir. Atık yönetimine ilişkin eylemler üretir.

Gıdaya erişimdeki adaletsizliklerin sağaltılmasına dönük eylemler üretir. Üreticilerin emeklerinin karşılığını alabildiği ve herkesin yeterli, dengeli ve sağlıklı bir beslenme düzenini sürdürebilmesi için gerekli gıdaya erişebileceği adil bir fiyat sistemini benimser. Toplumsal kesimler ve piyasa aktörleri arasında ekonomik güç dengesizliklerini gözeterek yerel politika yapım süreçlerinde bu güç asimetrisini yadsımaz.

Yerelin bir tadı olduğunu bilir, yerel gıdayı, yemek kültürünü ve bunları var eden tüm değerleri korur ve gelişimi destekler. Tarım ve gıda alanında yerel ekonomiyi destekleyecek eylemler üretir. Gıdanın Kent-Bölgesi yaklaşımı ile gıdanın üretim-tüketim-dağıtım mekanizmalarını yeniden yerelleştirir.

KARŞIYAKA KENTSEL GIDA STRATEJİSİ İLKELERİ VE SÜRDÜRÜLEBİLİR KALKINMA AMAÇLARI İLE İLİŞKİSİ

Burada ortaya koyulmuş olan ilkeler ve stratejiler katılımcı araçlar ve toplantılar kapsamında tanımlanmıştır.

STRATEJİLER

2

Karşıyaka'da
Gıdanın Kent
Bölgesi'nin
Kentsel ve Kırsal
Koruma Odaklı
Tanımlanması

4

Katılımcı Yönetişim
Modelinin ve Yeni
Organların
Kurulması

6

Kayıp ve İsrafın
Azaltılarak Atık
Yönetiminin
Sağlanması

8

Kriz ve Afet
Dönemlerinde Gıda
Sistemi'nin Yönetilmesi

1

Gıda Tedarik
Zincirinin
Kısaltılması

3

Agroekolojik
Tarımsal Üretimin
Desteklenmesi

5

Üreticilerin ve
Tüketicilerin
Örgütlenmesi

7

Herkes için Adil,
Erişilebilir,
Güvenilir ve Güvenli
Gıda ve Su
Sağlanması

KARŞIYAKA KENTSEL GIDA STRATEJİSİ STRATEJİLERİ VE İLKELERİ SÜRDÜRÜLEBİLİR KALKINMA AMAÇLARI İLE İLİŞKİSİ

STRATEJİLER

- 1 Gıda Tedarik Zincirinin Kısaltılması
- 2 Karşıyaka'da Gıdanın Kent Bölgesi'nin Kentsel ve Kırsal Koruma Odaklı Tanımlanması
- 3 Agroekolojik Tarımsal Üretimin Desteklenmesi
- 4 Katılımcı Yönetişim Modelinin ve Yeni Organların Kurulması
- 5 Üreticilerin ve Tüketicilerin Örgütlenmesi
- 6 Kayıp ve İsrafın Azaltılarak Atık Yönetiminin Sağlanması
- 7 Herkes için Adil, Erişilebilir, Güvenilir ve Güvenli Gıda ve Su Sağlanması
- 8 Kriz ve Afet Dönemlerinde Gıda Sistemi'nin Yönetilmesi

İLKELER

AGROEKOLOJİK

KATILIMCI

YERELCİL

ADİL

STRATEJİLER

Dört ilkeden hareketle tanımlanan, katılımcı bir yöntemle revize edilen Karşiyaka Kentsel Gıda Strateji Belgesinin sekiz stratejisi aşağıda sunulmuştur.

1. Gıda Tedarik Zincirinin Kısaltılması

Karşiyaka'da gıdanın Kent-Bölgesi'ni esas alan ve Karşiyaka'nın mevcut gıda tedarik zincirinin tespitini ortaya koyan analizlere dayanarak gıda tedarik zincirinin kısaltılması, gıda tedarik zincirinin ilk halkasındaki üreticilerin ve son halkasındaki tüketicilerin örgütlenmesinin teşvik edilmesi, kısaltılmış zincirlerin geliştirilmesi ve yaygınlaştırılması, gıdanın yerelcil hareketinin büyütülmesi.

2. Karşiyaka'da Gıdanın Kent Bölgesi'nin Kentsel ve Kırsal Koruma Odaklı Tanımlanması

RUAF ve FAO tarafından tanımlanmış olan araç kiti kullanılarak Karşiyaka için gıdanın kent-bölgesinin belirlenip gıda sisteminin genel mekânsal sınırlarının ve operasyonel araçlarının tanımlanması, bu analizlerin mekânsal planlara entegre edilmesi.

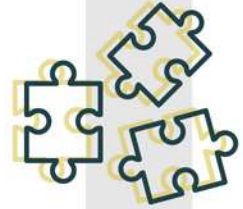
3. Agroekolojik Tarımsal Üretimin Desteklenmesi

Gıdanın kent bölgesi içerisinde ekolojik, agroekolojik ve sürdürülebilir yöntemler kullanarak tarımsal üretim yapan üreticilerin, üretici topluluklarının ve örgütlenmelerin tespit edilmesi ve desteklenmesi, agroekolojik üretim yöntemlerinin öğrenilmesi, geliştirilmesi, tatbik edilmesi için kent içinde üretim, paylaşım ve deneyim alanlarının yaratılması.

4. Katılımcı Yönetişim Modelinin ve Yeni Organların Kurulması

Gıda Strateji Belgesi'nin yürütülmesi ve eylemlerin hayata geçirilmesi işlerini yürütecek olan "Kentsel Gıda Konseyi"nin kurulması, mahalle komitelerini örgütlemesi, konsey içerisinde üretim, eğitim ve denetim çalışma gruplarının işlevlendirilmesi, Gıda Strateji Belgesi'nin uygulanması ile ilgili kamuoyunun doğru ve zamanında bilgilendirilmesi.

5. Üreticilerin ve Tüketicilerin Örgütlenmesi

Gıda Strateji Belgesi'nin yürütülmesi ve eylemlerin hayata geçirilmesi işlerini yürütecek olan "Kentsel Gıda Konseyi"nin kurulması, mahalle komitelerini örgütlemesi, konsey içerisinde üretim, eğitim ve denetim çalışma gruplarının işlevlendirilmesi, Gıda Strateji Belgesi'nin uygulanması ile ilgili kamuoyunun doğru ve zamanında bilgilendirilmesi.

6. Kayıp ve İsrafın Azaltılarak Atık Yönetiminin Sağlanması

Gıda tedarik zincirinin kısılmasına yönelik uygulamalar ile gıda kayıplarının azaltılması ve gıda atıklarının burs, gıda yardımı, kompost gibi ekonomik girdilere dönüşmesini sağlayacak hane içi ve mahalle ölçeğinde kompost sistemlerinin, pazar yerlerinde atık dönüşüm programlarının tasarlanması.

7. Herkes için Adil, Erişilebilir, Güvenilir ve Güvenli Gıda ve Su Sağlanması

Gıdaya ekonomik ve fiziksel erişimin tespit edileceği gıda çöllerini analizine dayanarak mekânsal müdahale ve eylem programının oluşturulması, programın yoksulluk araştırması, kentsel tarım programı ve ekolojik üretici envanteri çalışmaları ile eşgüdüm sağlanması.

8. Kriz ve Afet Dönemlerinde Gıda Sistemi'nin Yönetilmesi

Karşıyaka'nın afet risklerini göz önünde bulundurarak risk yönetim ve acil müdahale planlarının kentsel gıda sistemi açısından değerlendirilmesi, olası afet ve acil durumlarda gıda tedarik zincirlerinin etkilenmemesi ve hızla toparlanabilmesine yönelik önlemlerin alınması.

EYLEMLER

Aşağıda ilgili stratejilerin altında ifade edilmiş olan eylemlerin bütünü katılımcı mekanizmalara dayanarak Karşıyakalılar, uzmanlar, meslek grupları, sivil toplum ve özel sektör bileşenleri, akademisyenler, üreticiler, üretici örgütleri ve yerel-merkezi kurum-kuruluş temsilcilerinin katılımları ile gerçekleştirilmiş olan toplantılarda üretilmiştir. Üretilen bu eylemler Karşıyaka'nın taleplerini temsil etmektedir. Proje ekibi tarafından dil ve ifade düzeltmesi gibi müdahaleler ile bu metin içinde yer almışlardır. Halihazırda gerçekleşmekte olan eylem önerileri ise metnin dışında bırakılmıştır. Son olarak benzerleşen ve aynılaşan eylemler ya da mükerrer öneriler üzerinde düzenlemeler yapılmıştır.

EYLEMLER

Strateji 1: Gıda Tedarik Zincirinin Kısaltılması

Eylem Grubu 1: Kısaltılmış Gıda Tedariki için Yeni Kurumlar/Yapılar Oluşturulması:

- Aracıların ortadan kaldırılması için başta üretici ve tüketici kooperatifleri olmak üzere çok paydaşlı ve kapsayıcı bir yapı oluşturacak bir kooperatif ekosisteminin kurulması.
- Üretici ve tüketici kooperatiflerinin arasında bağlantı sağlayacak gıda topluluklarının, topluluk destekli tarım gruplarının, satın alma kulüplerinin vb. ve dağıtım (Lojistik) kooperatiflerinin kurulması.
- Halkın Bakkalı, Halkın Kasabı gibi uygulamalarının mahalle ölçeğinde hizmet sunması ve uygulamaların tesis edileceği mahallelerin gıda çölleri analizinde ortaya çıkan sonuçlara göre önceliklendirilmesi.

Eylem Grubu 2: Kısaltılmış Gıda Tedariki için Yeni Altyapılar Oluşturulması:

- Gıda tedarik zincirinde lojistik ulaşım ve altyapı sisteminin geliştirilmesi; kurulması eylem olarak önerilmiş olan Lojistik Kooperatifinin yeşil ulaşım altyapısını kullanması.
- Ara depolama ve yerel dağıtım alanlarının oluşturulması: Karşıyaka'da hal kurulması ve hale giriş yapan ürünlerin kalıntı analiz sonuçlarına göre kabul edilmesi.
- Ara birimlerin oluşturulması: Soğuk hava deposu ve ortak kompost alanı gibi altyapı iyileştirmelerinin hayata geçirilmesi.
- Kentsel tarım uygulamalarının desteklenmesi: çatı ve balkon bahçeciliğinin teşvik edilmesi için eğitim ve teknik destek programı kurulması.
- Kent çiftliği kurulması.

Şekil 2. Horto de Manguinho, Rio de Janeiro - Brezilya. Latin Amerika'nın en büyük kentsel tarım alanı. (Olivares, 2021).

EYLEMLER

Strateji 1: Gıda Tedarik Zincirinin Kısaltılması

- Yeni kapalı pazar yerlerinin kurulması ve agroekolojik tarımsal üreticilerin önceliklendirilmesi.
- Üretici pazarlarının ve organik pazarların desteklenmesi: Yerel tohumlardan elde edilen ürünler ile yerel pazarların kurulması, agroekolojik üretici envanterine dayanarak üreticilerin pazar yerlerinde satış yapmasının desteklenmesi.
- Kent-bölge sınırları içinde üretim yapan üreticilerin pazara erişimine kolaylaştıracak bir program tasarlanması.

Eylem Grubu 3: Kısaltılmış Gıda Tedariki için Yeni Kanallar Oluşturulması

- Yerel ürünlere yer veren restoran ve lokantaların artırılması için destek sağlanması, halihazırda yerel ürünleri destekleyen restoranlara yeşil restoran etiketi verilmesi.
- Agroekolojik üretim ve yerel tarımsal türlerin üretiminin, tüketiminin, pazarlanmasının teşvik edilmesi için tanıtım programı oluşturulması, festivaller, şenliklerle yaygınlaştırılması.

- Topluluk Destekli Tarım uygulamalarının örgütlenmesi için Mahalle komitelerinin kurulması.
- Üretici pazarlarının denetlenmesi: Satılan-tüketilen ürünlerin nereden, hangi miktarda, nasıl geldiğinin takibinin yapılması, bir veri tabanı üretilerek şeffaflık ilkesi gereği kamu ile paylaşılması.

Eylem Grubu 4: Kısıtılmış Gıda Tedariki için Yeni Mekanizmalar Oluşturulması

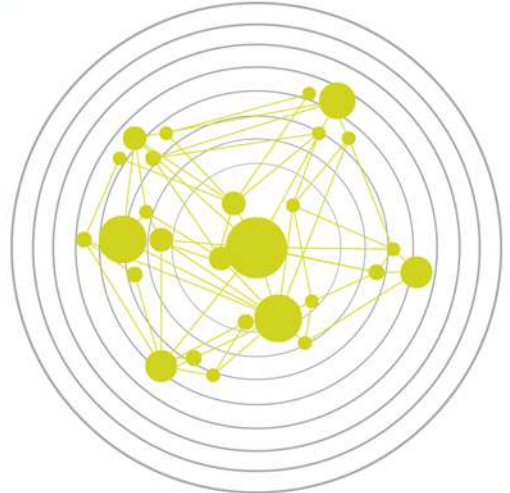

EYLEMLER

Strateji 2: Karşiyaka'da Gıdanın Kent Bölgesi'nin Kentsel ve Kırsal Koruma Odaklı Tanımlanması

Eylem Grubu 1: Kent Bölgenin Tanımlanmasına Dönük Çalışmaların Programlanması

- Karşiyaka'da gıdanın kent-bölgesi araştırma ve analiz sonuçlarına[10] dayanarak kent-bölgenin belirlenmesi.
- Kent Bölge'nin tanımlanmasına ve yeni araştırmaların yapılmasına imkan sağlayacak, Karşiyaka'yı ve çevresindeki kırsal alanları içeren coğrafyada tarım/gıda sistemi envanterinin oluşturulması.
- Karşiyaka'da üretim yapan üreticilerin ve Karşiyaka'ya gıda tedariki sağlayan tedarikçilerin bilgisini içeren üretici-tedarikçi envanterinin oluşturulması.
- Yeni araştırmaların teşvik edilmesi için paydaş katılımıyla bir araştırma fonunun oluşturulması.
- Karşiyaka'da üretim yapan üreticilerin ve Karşiyaka'ya gıda tedariki sağlayan tedarikçilerin bilgisini içeren üretici-tedarikçi envanterinin oluşturulması.
- Yeni araştırmaların teşvik edilmesi için paydaş katılımıyla bir araştırma fonunun oluşturulması.

[10] Bu metinde 3.2. Mekânsal veri üretimi ve analizi başlığı altında sunulmuştur.

Eylem Grubu 2: Kent-Bölge Gıda Sistemini Destekleyecek Yeni Yapıların ve Altyapıların Geliştirilmesi

- Lojistik sistemlerinin Kent-Bölge ölçeğinde kurgulanması, uygulanabilir durumlarda Karşıyaka'da gıdanın kent-bölgesi sınırları içerisinde kalan yerel yönetimlerle rol paylaşımı ve ortaklıklar üretilmesi.
- Havza odaklı yaklaşımın benimsenmesi.
- Kent-bölge sınırları içerisinde oluşturulması önerilmiş olan envanterleri desteklemek üzere iklime ve coğrafyaya özgü tarımsal ürünler araştırmasının yürütülmesi.
- Kentsel ve kırsal üretimin bağlantısını sağlamak için ekolojik çiftliklerde ziyaretçi ağırlanabilecek bir ağ ve platform oluşturulması, agro turizm programının tasarlanması.

EYLEMLER

Strateji 3: Agroekolojik Tarımsal Üretim Desteklenmesi

- Karşıyaka'nın gıda kent-bölgesinde faaliyet göstermekte olan ve agroekolojik üretim yapan tarımsal üreticilerin, çiftçilerin, köylülerin ve topraksız tarım emekçilerinin envanterinin çıkarılması. Bu envanterin çıkarılabilmesi için sahada faaliyet gösterecek ve ilgili uzmanlık alanlarından oluşan bir saha ekibinin kurulması.
- Agroekolojik tarımsal uygulamalar için destek ve eğitim mekanizmalarının geliştirilmesi.
- Konvansiyonel tarımsal üretim tekniklerini kullanmakta olup üretim biçimini agroekolojik yönde dönüştürmek isteyen tarım emekçileri için bir eğitim ve sertifikasyon[11] programı oluşturulması.
- Tarımsal hafıza mekanlarının oluşturulması ve agro turizm programına entegre edilmesi.
- Yamanlar bölgesinde üretici envanterinin çıkarılması[12]: Yamanlar Domatesinin korunması için Agroekolojik tarımsal yöntemlerin uygulanması.

Eylem Grubu 1: Kent-Bölge Ölçeğinde Agroekolojik Tarımsal Üretim Desteklenmesi

[11] Bahsi geçen sertifikasyon programı ücret karşılığı hizmet veren bir program olarak değildir, Karşıyaka Gıda Sistemi vizyonuna ve ilkelerine uygun tarımsal üreticilerin ürünlerini ve üretim biçimlerini tescillemek üzere tanımlı bir güven sertifikasıdır.

[12] İzmir Büyükşehir Belediyesi Mera İzmir programı kapsamında ve İzmir Tarım vizyonu dahilinde gerçekleştirilmekte olan saha çalışmaları kapsamında Yamanlar ve Sancaklı mahallelerinde Yamanlar domatesi üreticilerine dair bir ön çalışma gerçekleştirilmiştir. Çalışmanın sonuçlarına göre, 1 tanesi Sancaklı mahallesinde

- Mahalle düzeyinde agroekolojik kentsel tarım uygulamalarının hayata geçirilmesi için mahalle ölçeğinde kentsel tarım alanlarının oluşturulması[13]: Mahalle Bostanları, Topluluk Bahçeleri, Yeşil Çatı vb.
- Agroekolojik üretici pazarlarının desteklenmesi.
- Atık ve ayrıştırma altyapılarının geliştirilmesi: ortak kompost alanı, organik atık toplama ve ayrıştırma merkezi tesis edilmesi.
- Gıda çöllerini sentezi sonucunda ortaya çıkan alanlarda ve özellikle derin yoksulluk ve yoksunluk bölgelerinde tüketicilere üretim desteğinin sağlanması, kentsel tarım uygulamalarının yaygınlaştırılması.
- Karşıyaka'da park ve bahçelerde agroekolojik yöntemlerle bitkilerin bakımının gerçekleştirilmesi[14].
- Agroekolojik üretim bilincini geliştirmek için okul bostanları aracılığıyla çocuklara eğitim verilmesi.

Eylem Grubu 2: Kentsel Alanlarda Agroekolojik Uygulamaların Yaygınlaştırılması

ve 5 tanesi Yamanlar mahallesinde olmak üzere halen 6 üretici Yamanlar domatesinin üretimini sürdürmektedir. İlgili saha çalışması sonuçlarına göre toplam yıllık üretime dair miktar bilgisi 4 üretici tarafından verilmiştir ve toplam yıllık üretim 20 tonun üzerindedir. Bizimle bu bilgiyi paylaşan Mera İzmir ekibine teşekkür ederiz.

Yamanlar ve Sancaklı Mahalleleri kırsal nitelikli mahalleler olup Bütünşehir Yasası'nın yürürlüğe girdiği tarihten önce köy tüzel kişilikleri olan yerleşmelerdir.

EYLEMLER

Strateji 3: Agroekolojik Tarımsal Üretimin Desteklenmesi

Eylem Grubu 2: Kentsel Alanlarda Agroekolojik Uygulamaların Yaygınlaştırılması

- Karşıyaka'da tohum bankası olarak faaliyet göstermekte olan Tohum Bohçasının geliştirilerek tohumların uygun koşullarda gruplanmasına, saklanmasına ve türlerin niteliklerini bozmadan yeniden üretilmesine dönük gerekli altyapının tesis edilmesi.

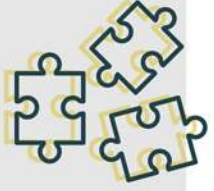

[13] Karşıyaka Belediyesi tarafından meyve bahçeleri çalışması hayata geçirilmiş ve bu kapsamda iki adet meyve bahçesi tesis edilmiştir. Ayrıca şantiye tesislerinde bir kent bostanı kurulmuştur. Bahçelievler pazar yerinin çatısının çatı bahçesine dönüştürülmesi çalışmaları sürdürülmektedir.

[14] Karşıyaka Belediyesi Zehirsiz Kentler Sözleşmesi'ni 5 Ekim 2022 tarihinde imzalayarak bu eylemi gerçekleştireceğini taahhüt etmiştir.

EYLEMLER

Strateji 4: Katılımcı Yönetişim Modelinin ve Yeni Organların Kurulması

- Kentsel Gıda konseyinin kapsayıcı/katılımcı bir şekilde tasarımının yapılması. Görev/yetki/sorumluluğun net olarak tanımlanması. Kurulacak olan kooperatif ekosisteminin ve sendikalar aracılığıyla kent emekçilerinin de kent konseyinin bileşenlerinden olmasının sağlanması.
- Kentsel Gıda Konseyinin kuruluşunun, farklı çalışmaların eş zamanlı ilerlediği bir modelin üretilmesi ve özerk biçimde bütçelendirilmesi.-Kentsel gıda konseyinin üretici ve tüketicileri bir araya getiren kısa gıda tedarik mekanizmalarını kurmak ve desteklemek üzere görevlendirilmesi.
- Kentsel Gıda Konseyi altında yerel paydaşların sorumluluğunda işleyecek olan tarım ve gıda güvenliği, gıda adaleti, toplum sağlığı, gıda egemenliği, gıda fiyatları vb. alt komisyonların kurulması ve topluluk destekli tarım gruplarına üretim yapan üreticiler ile pazar yerleri dahil olmak üzere gıda satış birimlerinde hem uygulama hem denetim yetkisi ile çalışması.
- Kentsel Gıda Konseyi ve Karşıyaka Belediyesi arasında etkileşim ve eşgüdüm ile gıda politikalarının üretilmesi, yaşayan uygulamalara dönüştürülmesi.
- Mahalle komitelerinin kurulması ve yerel yönetim ile mahalle halkları arasında düzenli bir iletişim kanalı işlevi görmesi.
- Uluslararası ağlara üyelik: Milano Kentsel Gıda Politika Paketi, ICLEI vb.

Strateji 5: Üreticilerin ve Tüketicilerin Örgütlenmesi

- Yurttaş Temelli Gıda İnisiyatiflerinin oluşmasının teşvik edilmesi ve desteklenmesi; topluluk destekli tarım grupları, gıda toplulukları, tüketim kooperatifleri, satın alma kulüpleri, çiftlikten okula programları, kutu projeleri vb.
- Yurttaş Temelli Gıda İnisiyatifleri için bir fiziksel ve sanal platform kurularak bu platformun agroekolojik üretici envanteri ve yerel üretici envanteri ile entegre edilmesi.
- Gıda Merkezi oluşturulması[15]: eğitimler verilmesi, tüketicinin bilinçlendirilmesi.
- Gıda çölleri sentezi kapsamında tespit edilmiş olan derin yoksulluk ve yoksunluk bölgelerinde dayanışma ekonomilerinin kurulması[16].
- Mevsimde tüketimin örgütlenmesi.
- Topluluk mutfaklarının kurulması.
- İşgücü talebi olan grupları belirleyerek tarımsal faaliyetlerde eğitilmiş işgücü (budama, hasat vb.) yaratmak için eğitim programları oluşturulması.
- Karşıyaka gastronomisi/gıda tarihi üzerine araştırmaların derlenmesi/sunulması, kurulması eylem olarak önerilmiş olan fiziksel ve sanal platform aracılığıyla kamu ile paylaşılması

[15] Yapımı devam etmekte olan Karşıyaka Bahçelievler Pazaryeri Çatı Bostanı bu işlevi gerçekleştirmek üzere tasarlanmıştır.

[16] Bu eylem halihazırda etkinlik gösteren Karşıyaka Dayanışma Platformu ya da benzer bir yapı üzerinden sürdürülebilir.

EYLEMLER

Strateji 6: Kayıp ve İsrafın Azaltılarak Atık Yönetiminin Sağlanması

Eylem Grubu 1: Gıda Kayıplarının Azaltılması

- Gıda israfının ve gıda kaybının tespitine dönük araştırmalar yaptırılması.
- Kaynakta yönetim programı ile gıda kaybının azaltılması.
- Pazar yerlerinden, süpermarketlerden vb. atıkların düzenli olarak toplanması, aşevlerinde ve kompostlama alanlarında kaynağa dönüştürülmesi.

Eylem Grubu 2: Atık Yönetimi Sisteminin Kurulması

- Atık ayrıştırma sisteminin kurulması ve etkin biçimde işletilmesi.
- Kompost sisteminin kurulması; öncelikle kamusal alanlarda başlayacak olan programın tüm kentte kademeli olarak yaygınlaştırılması.
- Ambalaj atıklarının azaltımı için depozito sistemi kurulması ve Karşıyaka Belediyesi tarafından kurulması eylem olarak önerilmiş olan halkın bakkalı, halkın kasabı vb. alanlarda ambalajsız tedarik sisteminin benimsenmesi.
- Atık su Yönetimi ve Yağmur Hasadı programının geliştirilmesi.

EYLEMLER

Strateji 7: Herkes için Adil, Erişilebilir, Güvenilir ve Güvenli Gıda ve Su Sağlanması

- Gıda çöllerini sentezinde ortaya çıkan ve pazar yerlerine erişimin sağlanamadığı bölgelerde agroekolojik üretici pazarları öncelikli olmak üzere kurulması.
- Karşıyaka'da yoksulluk ve yetersiz beslenme araştırması yapılması.
- Afet ve acil durumlar için depolanan ve son tüketim tarihi yaklaşmış olan ürünlerin ihtiyaç sahiplerine dağıtılması.
- Üretici pazarlarına, agroekolojik üretici pazarlarına davet edilen üreticilerin lojistiğini sağlamak için İZBAN hattına ek vagonların eklenmesi ve kurulması önerilen lojistik kooperatifinin ek destekler sağlaması.
- Üretici pazarları için coğrafi işaretli ürünlerin teşvik edilmesi.
- Halkın Bakkalı uygulamasının farklı bir örneği olarak halkın hasadı uygulamasının geliştirilmesi.
- Paylaşma ve dayanışma bilincinin okullarda eğitim aracılığıyla aşılması.
- Gıda ihtiyacının analiz edilmesi, Gıda Bankalarının Kurulması.
- Karşıyaka Belediyesi'nin yetki ve sorumluluk alanı dahilinde denetleyebileceği gıda satış alanları ve kanallarında tarımsal ürünlerin su tüketiminin denetim altına alınması: Uygun sulama sistemlerini kullanmayan, kaçak kuyulardan sulama yapan, su tüketimi yüksek olan türleri yetiştiren vb. tarımsal üreticilerin Karşıyaka'da pazar yerlerinde ve yurttaş temelli gıda inisiyatiflerinde satış yapmasının engellenmesi.

EYLEMLER

Strateji 8: Kriz ve Afet Dönemlerinde Gıda Sistemi'nin Yönetilmesi

- Coğrafi Bilgi Sistemleri destekli risk analizi yapılması aracılığıyla yüksek riskli üretim alanlarına özgü bölgesel çözümlerin ve senaryoların geliştirilmesi.
- Karşiyaka'da toplanma, geçici barınma alanlarının uygunluğunun belirlenmesi ve örnek toplanma barınma alanlarının tasarlanarak temel gıda ve su temini programı ve alanlarının hazırlanması, gıda ve su tedarik hizmeti senaryoları hazırlanması. Acil durumlarda kentlilerin temel gıda ihtiyacını karşılayacak nitelikte ve miktarda kuru gıda ürünlerinin tedarikinin sağlamak üzere planlama yapılması.
- Gıda stoku bulundurulan kamu, özel sektör, alışveriş merkezleri, büyük marketler vb. yerlerini belirlenmesi, bu firmalarla afet senaryoları için iş birliği protokollerinin geliştirilmesi.
- Risklerin temel gıda malzemeleri üzerindeki etkilerinin belirlenmesi; gerekli depolama ve üretim prosedürlerinin hazırlanması.
- Acil durumlarda hizmete sokulacak mobil mutfaklar, aşevleri, soğuk hava depoları vb. için program oluşturulması.
- Afetler ve acil durumlarda üreticilerden gıda tedarikinin sağlanabilmesi için acil durum protokolü hazırlanması.
- Üretim alanlarının afete maruz kalması tehlikesine karşı rezerv üretim alanları, kent içi üretim alanlarının oluşturulması.
- Afetlere ve acil durumlara karşı kardeş tarım kenti protokolü hazırlanması.

KAYNAKÇA

Chery, S., & Morton, L. W. (2009). Rural Food Deserts: Low-income Perspectives on Food Access in Minnesota and Iowa. *Journal of Nutrition Education and Behaviour*, 41(3), 176-187.

Cifuentes, M. L., & Gugerell, C. (2021). Food democracy: possibilities under the frame of the current food system. *Agriculture and Human Values*(38), 1061-1078.

Clayton, A. (2021, Ocak 13). Setting the scene: why we need a local food strategy. Aralık 1, 2022 tarihinde Food Futures: <https://foodfutures.org.uk/setting-the-scene-why-we-need-a-local-food-strategy/> adresinden alındı

Coppo, G., Stempfle, S., & Reho, M. (2017). Urban food strategies and plans: considerations on the assessment construction. *City, Territory and Architecture*, 4(8).

Dutko, P., Ver Ploeg, M., Farrigan, T. (2012). Characteristics and Influential Factors of Food Deserts. USDA Economic Research Report No. 140. Ocak 2018 tarihinde

https://www.ers.usda.gov/webdocs/publications/45014/30940_err140.pdf adresinden alındı.

FAO. (2006, Haziran). Food Security. Policy Brief (2), s. 1-4.

FAO. (tarih yok). Food Safety. Temmuz 2022 tarihinde <https://www.fao.org/3/a0104e/a0104e08.htm> adresinden alındı

Food Ethics Council. (2022). Food Citizenship. Temmuz 2022 tarihinde Food Citizenship: <https://foodcitizenship.info/about/> adresinden alındı

Foodlinks. (2013). Urban Food Strategies: the rough guide to sustainable food systems. FRP7 Project Report FOODLINKS (GA No. 265287). Foodlinks Community:

https://www.foodlinkscommunity.net/fileadmin/documents_organicresearch/foodlinks/publications/UFS-Guide-Summary-Recommendations.pd adresinden alındı

Gaspard, A. (2018, Nisan). Walking the thin line: urban action towards food justice. Ağustos 2022 tarihinde <https://urbanfoodfutures.com/2018/04/12/cities-and-food-justice/> adresinden alındı

Golay, C. (2009). The Right to Food and Access to Justice: Examples at the national, regional and international levels. Roma, FAO. Eylül 2022 tarihinde <https://www.fao.org/3/k7286e/k7286e.pdf> adresinden alındı

Gordillo, G., & Jerónimo, O. M. (2013). Food Security and Food Sovereignty. FAO. Eylül 2022 tarihinde <https://www.fao.org/3/ax736e/ax736e.pdf> adresinden alındı

Hawkes, C., & Halliday, J. (2017). What makes urban food policy happen. IPES FOOD, International Panel of Experts on Sustainable Food Systems. IPES FOOD.

Ilieva, R. (2016). Urban Food Planning Seeds of Transition in the Global North. New York, Londra: Routledge.

IPES Food. (2020, Nisan). COVID-19 and the crisis in food systems: Symptoms, causes, and potential solutions. Nisan 2022 tarihinde https://www.ipes-food.org/_img/upload/files/COVID-19_CommuniqueEN.pdf adresinden alındı

İstanbul Büyükşehir Belediyesi. (2021). İstanbul Gıda Strateji Belgesi. İstanbul Büyükşehir Belediyesi. İstanbul: İstanbul Büyükşehir Belediyesi.

Karakaya Ayalp, E. (2021). Alternatif Gıda Ağları ve Türkiye'de Yurttaş Temelli Gıda İnisyatifleri. İdealkent, 12(33), 965-1005.

Karakaya Ayalp, E. (yayıma hazırlanan). Son aşırda Türkiye'de ve Dünyada tarım gıda sistemi: geçmişimiz, halimiz ve alternatifler. N. Gürboğa içinde, Cumhuriyet'in 100. Yılında Kent ve Çevre. Ankara: Türk Tarih Vakfı.

La Via Campesina. (2015, Ekim). Editoryal: Gıda Egemenliği, Hemn Şimdi! Nyéléni Newsletter(13), s. 1-6.

Moragues-Faus, A., & Battersby, J. (2021). Urban food policies for a sustainable and just future: Concepts and tools for a renewed agenda. Food Policy (103), 1-7.

KAYNAKÇA

- Morgan, K., & Sonnino, R. (2010). The urban foodscape: world cities and the new food equation. *Cambridge Journal of Regions, Economy and Society* (3), 209-224.
- New York City Mayor's Office of Food Policy. (2022). *Food Forward New York City: A 10-Year Food Policy Plan*. New York City, New York.
- Oxfordshire City Council. (2022). *Oxfordshire Food Strategy*. Gıda Strateji Belgesi, Oxfordshire.
- RUAF. (2019). *Food Policy Councils*. *Urban Agriculture Magazine* (36).
- The Food Foundation. (2021). *A Food Strategy For Your City*. Kasım 2022 tarihinde The Food Foundation: <https://foodfoundation.org.uk/fc22-food-strategy-your-city> adresinden alındı
- United Nations. (2015). *Transforming our world: The 2030 agenda for sustainable development*. Ağustos 2022 tarihinde Sustainable Development Goals: <https://sustainabledevelopment.un.org/sdgs> adresinden alındı
- United Nations. (2016, Ekim). *Habitat III New Urban Agenda*. Ağustos 2022 tarihinde <https://habitat3.org/the-new-urban-agenda> adresinden alındı
- UNWFP (2023) *The Hunger Map*. Şubat 2023 tarihinde <https://hungermap.wfp.org/> adresinden alındı.
- Urban Food Strategies. (2022). *Urban Food Strategies*. *Urban Food Strategies: Mart 2022 tarihinde* <https://www.urbanfoodstrategies.com/#:-:text=Urban%20Food%20Strategies%20delivers%20planning,regional%20food%20and%20agriculture%20systems> adresinden alındı
- Westwater, H. (2022, Haziran 13). *What is the national food strategy?* Ekim 2022 tarihinde <https://www.bigissue.com/news/what-is-the-national-food-strategy/> adresinden alındı
- Zebrian, T., Adams, M., Dooris, M., & Pool, U. (2022). *The Role of Local Authorities in Shaping Local Food Systems*. *Sustainability*(14), 1-16.

Şekil 1. FAO, (2023). *Building Sustainable and Resilient City Region Food Systems Assessment and Planning Handbook*, s. 5. FAO.

Erişim: <https://www.fao.org/documents/card/en/c/cc5184en>

Şekil 2. Olivares, P. (2021, Aralık 6). *A huge lot used to smoke crack is now Latin America's largest urban garden*. NBCNews, Erişim: <https://www.nbcnews.com/news/latino/huge-lot-used-smoke-crack-now-latin-americas-largest-urban-garden-rcna7727>

KİTAPÇIK İÇERİSİNDE YER ALAN FOTOĞRAFLAR KARŞIYAKA BELEDİYESİ ARŞİVİNDEN ALINMIŞTIR.

ADİL

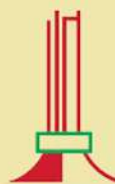
YERELCİL

KATILIMCI

AGROEKOLOJİK

T.C. KARŞIYAKA
BELEDİYESİ